

LA/Rolf Storsjö

7.12.1990

Työeläkelaitoksille

SUKUPOLVENVAIHDOSLÄKETTÄ KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 209/90).

Esityksen mukaan sukupolvenvaihdoseläkettä koskevat säännökset siirrettäisiin MYEL:stä omaan lakiinsa. Järjestelmää jatkettaisiin vuoden 1995 loppuun saakka.

Nykyisin eläkkeen saamisen alaraja on miehillä 60 ja naisilla 55 vuotta. Esityksen mukaan eläkkeen saamisen edellytykseksi säädettäisiin, että luovutus tapahtuu aikaisintaan vuotta ennen kuin luovuttaja täyttää 55 vuotta. Nuoremmalla puolisoilla tai yhtymän osakkaalla olisi uinuva eläkeoikeus, jos luovutus tapahtuu aikaisintaan viittä vuotta ennen kuin hän täyttää 55 vuotta.

Eläkkeen saamisen maataloudelliset edellytykset ehdotetaan saatettaviksi yhdenmukaisiksi uudistetun maatilalainsäädännön kanssa. Jäykistä hehtaarirajoista luovuttaisiin ja jatkamiskelpoisuus arvioitaisiin maksuvalmiuslaskelman perusteella. Yli 12 hehtaarin tai, jos jatkajia on kaksi, yli 24 hehtaarin tilat katsottaisiin kuitenkin automaattisesti jatkamiskelpoisiksi.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että maatilataloudellista kokonaisuutta ei ole 10 vuoden aikana ennen luovutusta eikä luovutuksen yhteydessä haitallisesti pirstottu. Ratkaisuvallta pirstomiskysymyksissä olisi kokonaan maatalousviranomaisilla. Lausunnon antaminen eläkkeen maataloudellisista edellytyksistä ehdotetaan siirrettäväksi maatalouspiireiltä maataloussihteereille. Jollei kunnassa ole maataloussihteeriä, maataloussihteerin tehtävistä huolehtii maatalouslautakunta tai sitä vastaava toimielin.

LA/Rolf Storsjö

7.12.1990

Eläkeoikeutta ei olisi tai eläke pienenesi, jos tilan kauppahinta ylittää sen tuottoarvon.

Eläkkeen maksaminen kytkettäisiin enimmäisansiotuloihin työttömyyseläkkeen tavoin.

Muilta osin ehdotetut säännökset vastavat nykyisiä säännöksiä olennaisilta osin.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.1991. Tarpeellisilta osin sitä sovellettaisiin myös ennen sen voimaantuloa myönnettyihin eläkkeisiin.

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen
Pentti Koivisto

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien
sukupolvenvaihdoseläkkeestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että vuodesta 1974 voimassa ollutta maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää jatkettaisiin koskemaan vuosina 1991—1995 tapahtuvia luovutuksia ja että siitä säädettäisiin oma lakinsa. Samalla kumottaisiin maatalousyrittäjien eläkelaista sukupolvenvaihdoseläkettä koskevat säännökset. Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen alaikärajaksi säädettäisiin 55 vuotta. Tilan voisi kuitenkin luovuttaa jo vuotta ennen varsinaisen eläkeikärajan täyttymistä. Niin sanottu uinuva eläkeoikeus olisi nuoremmalla aviopuolisolla tai yhtymän osakkaalla, jos luovutus tapahtuu aikaisintaan viittä vuotta ennen kuin hän täyttää 55 vuotta.

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen maataloudelliset edellytykset ehdotetaan saatettaviksi yhdenmukaisiksi uudistettavan maatalainsäädännön kanssa. Tilan jatkamiskelpoisuus arvioitaisiin myös tilan toiminnan kannattavuuden perusteella. Eläkeoikeutta ei olisi

lainkaan tai eläke pieneni, jos tilan kauppahinta ylittää sen tuottoarvon. Sukupolvenvaihdoseläkkeen maksaminen ehdotetaan kytkettäväksi enimmäisansiotuloihin työttömyyseläkkeen tavoin. Lausuntojen antaminen eläkkeen maataloudellisista edellytyksistä ehdotetaan siirrettäväksi maataloussihteereille järjestelmän toimeenpanon yksinkertaistamiseksi. Muut ehdotetut säännökset vastaavat nykyisiä säännöksiä olennaisilta osin.

Ehdotettu uusi laki ja siihen liittyvät lainmuutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1991 alusta. Maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelakia sovellettaisiin tarpeellisilta osin myös ennen sen voimaantuloa myönnettyihin eläkkeisiin.

Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen sekä maataloustuloratkaisuun vuodelle 1991 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	20
1. Esityksen tausta	3	3. Voimaantulo	20
2. Esityksen tavoitteet	3		
3. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset	4	LAKITEKSTIT	21
3.1. Yleistä	4	1. Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdos-	21
3.2. Eläkeikärajat	4	eläkkeestä	21
3.3. Eläkkeen saamisen maataloudelliset edel-	5	2. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttami-	29
lytykset		sesta	
3.4. Eläkkeen suuruuden määräytyminen ja	6	3. Laki työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamises-	30
eläkkeen maksaminen		ta	
3.5. Järjestelmän toimeenpano	7	4. Laki rintamaveteraanin varhaiseläkkeestä an-	30
3.6. Kustannukset	7	netun lain 4 a §:n muuttamisesta	30
4. Asian valmistelu	7	5. Laki kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta	31
5. Esityksen taloudelliset vaikutukset	8	6. Laki työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta .	31
6. Riippuvuus muista esityksistä	8	7. Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus-	32
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8	lain 12 §:n muuttamisesta	32
1. Lakiehdotusten perustelut	8		
1.1. Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihd-	8	LIITE	33
oseeläkkeestä		Rinnakkaistekstit	33
1.2. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttami-	19	2. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttami-	33
sesta		sesta	
1.3. Laki työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttami-	20	3. Laki työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamises-	43
sesta		ta	
1.4. Laki rintamaveteraanien varhaiseläkkees-	20	4. Laki rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä an-	43
tä annetun lain 4 a §:n muuttamisesta		netun lain 4 a §:n muuttamisesta	43
1.5. Laki kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta	20	5. Laki kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta	44
.....		6. Laki työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta .	45
1.6. Laki työttömyysturvalain 5 §:n muuttami-	20	7. Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus-	45
sesta		lain 12 §:n muuttamisesta	
1.7. Laki maatalousyrittäjien tapaturmava-	20		
kuutuslain 12 §:n muuttamisesta			

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen tausta

Maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmä tuli voimaan vuoden 1974 alusta, jolloin maatalousyrittäjien eläkelakiin (467/69) lisättiin sukupolvenvaihdoseläkettä koskevat säännökset (219/74). Lakia sovellettiin vuosina 1974—76 tapahtuviin viljelmän luovutuksiin. Sen jälkeen järjestelmää on jatkettu useissa jaksoissa niin, että viimeksi 21 päivänä loka-kuuta 1988 annetulla lailla maatalousyrittäjien

eläkelain 6 a §:n muuttamisesta (870/88) se on ulotettu koskemaan ennen vuotta 1991 tapahtuvia viljelmän luovutuksia.

Järjestelmän tuella on vuoden 1989 loppuun mennessä siirtynyt 22 703 tilaa nuoremmalle jatkajalle. Sukupolvenvaihdoseläkkeelle on jäänyt kaikkiaan 32 844 viljelijää.

Seuraavasta taulukosta käy ilmi viljelmien lukumäärä, luovutetun pellon ja metsän ala sekä järjestelmästä aiheutuneet kustannukset vuosina 1974—90:

Vuosi	Viljelmia	Luov. peltoa ha		Luov. metsää ha		Kustannukset milj. mk
		Yht.	Keskim./ viljelämä	Yht.	Keskim./ viljelämä	
1974	16	225	14,1	507	31,7	0,01
1975	1 297	20 004	15,4	49 406	38,1	7,9
1976	1 119	17 055	15,2	43 611	39,0	18,5
1977	567	8 717	15,4	22 936	40,5	22,9
1978	970	15 604	16,1	39 834	41,1	30,7
1979	927	14 543	15,7	38 548	41,8	39,3
1980	1 492	23 885	16,0	59 004	39,5	55,9
1981	1 545	25 117	16,3	64 898	42,0	78,4
1982	1 576	24 983	15,9	65 741	41,7	103,3
1983	1 909	30 268	15,9	81 564	42,7	134,3
1984	1 685	27 782	16,5	70 506	41,8	168,8
1985	2 117	34 497	16,3	90 097	42,6	214,8
1986	2 153	36 009	16,7	91 459	42,5	277,9
1987	1 844	31 239	16,9	78 680	42,7	336,0
1988	2 044	36 868	18,0	95 515	46,7	392,5
1989	1 442	27 823	19,3	69 423	48,1	433,8
1990 (arvio)	1 630	31 800	19,5	79 100	48,5	477,0

Vuonna 1989 luopujan keski-ikä oli miehillä 58,6 vuotta ja naisilla 57,5 vuotta. Luovutuksensaajan keski-ikä oli vastaavana ajankohtana 28,2 vuotta.

2. Esityksen tavoitteet

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän keskeinen tavoite on korjata viljelijäväestön epäedullista ikärakennetta edistämällä sukupolvenvaihdoksia jatkamiskelpoisilla perhevilmillä.

Maatalousyrittäjiä kuten muitakin väestöryhmiä koskee myös niin sanottu joustava

eläkeikäjärjestely. Kun sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää jatkettiin vuosiksi 1986—88 (hall.es. 223/1985 vp., laki 1126/85), hallituksen esityksessä todettiin seuraavan kolmen vuoden aikana saatavan kokemusperäistä tietoa siitä, millaiset mahdollisuudet joustava eläkeikäjärjestely antaa viljelijäväestölle siirtä eläkkeelle ennen varsinaista eläkeikää. Suku-

polvenvaihdoseläkejärjestelmää jatkettiin vielä tämän jälkeen lyhyeksi määräajaksi eli vuosiksi 1989—1990. Asian selvittäminen jätettiin toimikunnan tehtäväksi.

Joustavan eläkeikäjärjestelyn eläkkeistä yksilölliselle varhaiseläkkeelle on siirtynyt vuosien 1986-89 aikana yhteensä 5 036 maatalousyrittäjää. Varhennetulle vanhuuseläkkeelle on siirtynyt 1 638 viljelijää, ja osa-aikaeläkemahdollisuutta on käyttänyt 8 viljelijää.

Joustava eläkeikäjärjestely ei ilmeisesti pysty kokonaan korvaamaan sukupolvenvaihdoseläkkeen tarvetta. Yksittäisen tilan kannalta sukupolvenvaihdos edellyttää molempien yrittäjäpuolisoiden toimeentulon turvaamista varsinaiseen eläkeikään asti. Puolisoiden siirtyminen yksilölliselle varhaiseläkkeelle samanaikaisesti on vain harvoin mahdollista. Osa-aikaeläke ja varhennettu vanhuuseläke eivät 60 vuoden eläkeikärajansa vuoksi riittävästi toteuta sukupolvenvaihdosten aikaistamistavoitetta.

Maatalouspoliittisesti sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmä toimii maatilalainsäädännön kanssa yhtenevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän aikana keskimääräinen tilakoko on kasvanut ja maatalousyrittäjien keski-ikä alentunut. Järjestelmällä pyritään saamaan maatalouselinkeinoon piiriin ammattitaitoisia nuoria viljelijöitä. Järjestelmän jatkaminen näillä maatalouspoliittisilla perusteilla on tarkoituksenmukaista.

Tilanne saattaa kuitenkin muuttua sekä järjestelmän maatalouspoliittisten edellytysten että muiden varhaiseläkkeiden, esimerkiksi osa-aikaeläkkeen, käyttömahdollisuuksien osalta. Tämän vuoksi järjestelmää ehdotetaan tässä vaiheessa jatkettavaksi viidellä vuodella eli vuoden 1995 loppuun, johon mennessä järjestelmän tarpeellisuus ja rahoitus on selvitettävä uudelleen.

3. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

3.1. Yleistä

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmä perustuu maatalousyrittäjien eläkelain säännöksiin. Sukupolvenvaihdoseläke on kuitenkin muista maatalousyrittäjien eläkkeistä selvästi erottuva oma eläkelajinsa. Kun säännösten määrä ehdotuksessa on merkittävästi lisääntynyt nykyisestä, ehdotetaan lakiteknisen selkeyden vuoksi,

että sukupolvenvaihdoseläkkeestä säädettäisiin oma lakinsa.

Ehdotettava maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelaki vastaisi lähtökohdiltaan nykyisiä säännöksiä. Ehdotetuista muutoksista keskeinen osa johtuu maatilalainsäädännön uudistamisesta. Tältä osin ehdotus perustuu hallituksen esitykseen maaseutuelinkeinolaiksi (hall.es. 66/1990 vp.) sekä maatilalainsäädännön uudistamistoimikunnan mietintöön (komiteamietintö 1989:40). Eläkkeen määräytymisen ja maksamisen osalta lakiehdotus sisältää muutoksia, joiden tarkoituksena on saattaa sukupolvenvaihdoseläke aikaisempaa tarkemmin vastaamaan muita varhaiseläkkeitä. Järjestelmän toimeenpanoa koskevat muutosehdotukset merkitsevät eläkeasioiden käsittelyn yksinkertaistamista.

3.2. Eläkeikärajat

Maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että maatalousyrittäjä on luovutuksen tapahtuessa 60 vuotta täyttänyt, tai, jos kysymyksessä on naispuolinen maatalousyrittäjä, 55 vuotta täyttänyt.

Yhdenmukaisesti työttömyyseläkkeen alaikärajan väliaikaisen alentamisen kanssa sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen alaikärajaa alennettiin 58 vuoteen väliaikaisella lailla (443/78) vuosiksi 1978—79.

Vuoden 1980 alusta maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (918/79) lisättiin mainittuun pykälään uusi 4 momentti, jonka mukaan oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen on vuonna 1925 tai sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä. Käytännössä tämä merkitsi sitä, että maatalousyrittäjällä oli eläkeoikeus, jos hän luopui maatalouden harjoittamisesta aikaisintaan sinä vuonna, jona hän täytti 55 vuotta. Tämän jälkeenkin on lainmuutoksissa alaikäraja määritelty vastaavalla tavalla ja alaikärajaksi on siten vakiintunut se vuosi, jona maatalousyrittäjä täyttää 55 vuotta.

Vuodesta 1981 alkaen oikeus eläkkeeseen on ollut tiettyinä vuosina syntyneellä naispuolisella (vuodesta 1985 lukien myös miespuolisella) maatalousyrittäjällä, jonka aviopuoliso täyttää ikärajan ja on muutoinkin eläkkeeseen oikeutettu. Käytännössä syntymävuodet ovat tar-

koittaneet aikaa 51 ikävuoden täyttämivuodesta 54 ikävuoden täyttämivuoden loppuun. Tällaisen uinuvan eläkeoikeuden tapauksissa eläkettä maksetaan vasta 55 ikävuoden täyttämisestä lukien.

Vuoden 1986 alusta uinuva eläkeoikeus on laajennettu koskemaan myös sellaista uinuvan eläkeoikeuden ikärajan täyttävää luopujaa, jolla olisi ollut sukupolvenvaihdoseläkeoikeus, jollei hänen ikärajan pääsäännön täyttänyt puolisonsa olisi sittemmin alkanut saada kansaneläkettä tai kuollut.

Sukupolvenvaihdoseläkkeen ikärajoja ei voida perustella sosiaalipoliittisilla seikoilla, kuten maatalousyrittäjän heikolla terveydentilalla tai ikääntymisellä. Eläkeikäjärjestely eroaakin muista varhaiseläkejärjestelmistä siinä, että sen tarkoitusperät ovat yksinomaan maatalouspoliittisia.

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän keskeisen tavoitteen toteutuminen edellyttää, että eläkeoikeuden alaikäraja säilytetään nykyisellä tasolla. Kun puolisoiden keskimääräinen ikäero otetaan huomioon, on myös uinuvan eläkeoikeuden säilyttäminen tarpeen, jotta sukupolvenvaihdoksia ei pitkitettäisi nuoremman puolison eläkeoikeuden vuoksi.

Ikärajojen kytkeminen kalenterivuosiin on ollut eläkkeenhakijoiden neuvonnan kannalta monimutkainen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että eläkeoikeus olisi sidottu 55 vuoden iän täyttämiseen. Sukupolvenvaihdostapahtuman joustavoittamiseksi ehdotetaan kuitenkin, että luovutuksen voisi tehdä jo vuotta ennen varsinaisen eläkeiän täyttämistä, aikaisintaan 54 ikävuoden täyttämisestä lukien. Vastaavasti oikeus uinuvaan eläkkeeseen olisi silloin, kun luovutus tapahtuu aikaisintaan viisi vuotta ennen varsinaisen eläkeiän täyttämistä eli käytännössä aikaisintaan 50-vuotiaana. Eläkettä maksettaisiin kuitenkin vasta 55 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Nykyinen säännös kansaneläkkeellä olevien aviopuolisoiden ja leskien uinuvasta eläkeoikeudesta on soveltamisalaltaan melko suppea ja lakiteknisesti vaikeaselkoinen. Se edellyttää muun muassa kuolleen puolison mahdollisen sukupolvenvaihdoseläkeoikeuden tutkimista jälkikäteen. Sukupolvenvaihdoksen jouduttaminen on kuitenkin perusteltua yleensä aina, kun tila on kuolinpesän hallinnassa tai toinen yrittäjäpuolisoista on jäänyt eläkkeelle ennen varsinaista eläkeikää. Tämän vuoksi ehdotetaan, että uinuva eläkeoikeus olisi kaikilla

50 vuotta täyttäneillä viljelijöillä, joiden maatalousyrittäjätoimintaa harjoittanut puoliso on kuollut tai jäänyt sukupolvenvaihdoseläkkeen estävälle eläkkeelle viiden vuoden aikana ennen luovutusta.

Edelleen ehdotetaan, että uinuvan eläkeoikeuden soveltamisalaa laajennettaisiin aviopuolisoiden lisäksi yhtymäosakkaisiin. Nykyisin sukupolvenvaihdos on eräissä maatalousyhtymissä lykkäätynyt tai estynyt kokonaan sen vuoksi, että toinen yhtymän osakkaisista ei ole vielä varsinaisessa sukupolvenvaihdoseläkeiässä. Vanhemmankin osakkaan eläkkeen saaminen edellyttää kuitenkin, että koko tila siirretään jatkajalle. Nuorempi osakas ei ole valmis luovuttamaan omaa osuuttaan, koska hän menettää tällöin sukupolvenvaihdoseläkemahdollisuutensa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että myös 50 vuotta täyttäneellä yhtymän osakkaalla olisi oikeus uinuvaan eläkkeeseen, jos vanhempi yhtymän osakas täyttää varsinaisen eläkeikävaatimuksen ja on muutoinkin eläkkeeseen oikeutettu.

3.3. Eläkkeen saamisen maataloudelliset edellytykset

Nykyisten säännösten mukaan sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että luovutettava viljelmä yksin tai yhdessä jatkajan tai tämän puolison ennestään omistamien alueiden kanssa on jatkamiskelpoinen. Jatkamiskelpoisuus on määritelty vähimmäishehtaari rajojen perusteella pellon osalta ja vähimmäistuotto vaatimusten mukaan metsän osalta. Rajat ovat erilaiset maan eri osissa siten, että vaatimukset pienenevät siirryttäessä pohjoisimpaan osaan, jossa keskimääräinen tilakokokin on pienempi. Hehtaari rajoista voidaan poiketa vain laissa säädetyin edellytyksin.

Jatkamiskelpoisuusvaatimuksen tarkoituksena on sukupolvenvaihdosten edistäminen elinkelpoisilla tiloilla. Hallituksen esityksessä maaseutuelinkeinolaiksi ehdotetaan, että maaseutuelinkeinolaisten mukaisista tukitoimista voisi päästä osalliseksi vain kannattava yritys eli sellainen yritys, jolla katsotaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavan toiminnan harjoittamiseen. Jäykistä hehtaari rajoista luovutaisiin ja kannattavuus arvioitaisiin maksuvalmiuslaskelman perusteella. Vastaava muutos ehdotetaan toteutettavaksi sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä. Tietyn peltihehtaari rajan

(vähintään 12 hehtaaria tai, jos jatkajia on kaksi, 24 hehtaaria) täyttävät tilat katsottaisiin kuitenkin hakemusmenettelyn yksinkertaistamiseksi automaattisesti jatkamiskelpoisiksi. Sitä pienemmiltä tiloilta edellytettäisiin hankittavaksi selvitys kannattavuudesta. Selvitys vaaditaan jo nyt maatilalainsäädännön nojalla maatilalainaa haettaessa.

Maaseutuelinkeinolakiehdotuksen mukaan sanotun lain mukaisen tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, ettei yrityksen muodostamaa maatilataloudellista kokonaisuutta ole hakijan tai hänen vanhempiensa toimesta 10 vuoden aikana ennen tuen myöntämistä haitallisesti pirstottu. Pirstomiskielto on perusteltua myös sisällyttää sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmään.

Samalla ehdotetaan, että nykyiset vaatimukset tilan luovuttamisesta kokonaisuutena sekä tontti- ja muiden vastaavien alueiden pidätystä koskevat säännökset korvattaisiin säännöksellä, jonka mukaan tilaa ei saa pirstoa myöskään luovutuksen yhteydessä. Lähtökohtana olisi siten edelleenkin, että maatila siirretään kokonaisuudessaan jatkajalle. Vähäiset aluepidätykset luovutuksen yhteydessä olisivat sallittuja edellyttäen, että ne eivät haitallisesti pirsto tilaa. Ratkaisuvälillä pirstomiskysymyksissä olisi kokonaan maatalousviranomaisilla.

3.4. Eläkkeen suuruuden määräytyminen ja eläkkeen maksaminen

Sukupolvenvaihdoseläke koostuu perusmäärästä ja täydennysosasta. Perusmäärä vastaa lähtökohtaisesti täyttä maatalousyrittäjien eläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Täydennysosa taas on tarkoitettu korvaamaan sukupolvenvaihdoseläkeläiseltä puuttuvaa kansaneläkkeen osuutta.

Ehdotuksessa on pyritty teknisesti yhdenmukaistamaan sukupolvenvaihdoseläkkeen määräytymistä muiden varhaiseläkkeiden kanssa. Näin ollen ehdotetaan, että sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa olisi yhtä suuri kuin kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan yhteismäärä olisi, jos maatalousyrittäjällä olisi oikeus kansaneläkkeeseen sukupolvenvaihdoseläkkeen alkaessa. Täydennysosan määrää vähentäisivät siten kansaneläkkeenkin lisäosaa vähentävät eläkkeet ja korvaukset, ja täydennysosan suuruuteen vaikuttaisi, mihin kuntaryhmään kuuluvassa kunnassa henkilö asuu

eläkkeen alkaessa. Kansaneläkkeen lisäosan määräytymistä on valtion tulo- ja menoarvioesityksessä vuodelle 1991 ehdotettu uudistettavaksi siten, että yksinäisen tai puolison täyden tai vähennetyn lisäosan saaminen riippuisi todellisista perhesuhteista eikä siitä, saako puoliso kansaneläkettä. Vastaavaa muutosta sovellettaisiin myös sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosaan sisältyvää lisäosaa määrättäessä, kuitenkin siten, että täydennysosaan sisältyvän täysimääräisen lisäosan suuruus olisi 85 prosenttia.

Koska täydennysosa on tarkoitettu korvaamaan kansaneläkettä, ehdotetaan myös, että se seuraisi samaa indeksiä kuin kansaneläke. Näin vältetään se, että sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosan lakatessa 65 vuoden iässä tilalle tuleva kansaneläke ei vastaa suuruudeltaan lakannutta täydennysosaa.

Ehdotuksen mukaan eläkkeen määrään voisi vaikuttaa myös tilan kauppahinta. Järjestelyllä on sama tavoite kuin niin sanotun käynnistystuen kytkemisellä tilan kauppahintaan: tilojen kauppahintojen pitäminen niiden tuottoarvoa vastaavalla kohtuullisella tasolla.

Käynnistystuen porrastaminen maatalon kauppahinnan ja sen perintökaaren 25 luvun 2 §:n mukaisen tuottoarvon perusteella on saatujen kokemusten mukaan vaikuttanut alentavasti maatalon kauppahintatasoon. Porrastusta on tarkoitus jatkaa maaseutuelinkeinolakiehdotuksen mukaisen aloittamisavustuksen osalta. Jotta kauppahinnan määrittäminen enintään tilan tuottoarvoa vastaavalle tasolle olisi sekä luovuttajan että jatkajan edun mukaista, ehdotetaan, että ylihinta pienentäisi eläkkeen puoleksi täydestä määrästä. Jos maatalon luovutuksesta sovittu vastike ylittäisi tilan tuottoarvon yli 25 prosentilla, eläkeoikeutta ei olisi lainkaan.

Nykyisten säännösten mukaan sukupolvenvaihdoseläkeläisen ansiotyötä eläkeaikana ei ole millään tavalla rajoitettu. Useimmissa muissa varhaiseläkkeissä sen sijaan on laissa säädetty tarkat enimmäismäärät, joiden ylittäminen johtaa eläkkeen keskeyttämiseen tai lakkaamiseen.

Kun sukupolvenvaihdoseläkkeen määrää ja maksamista koskevat säännökset on pyritty ehdotuksessa yhdenmukaistamaan muiden varhaiseläkevaihtoehtojen kanssa, ei ole tarkoituksenmukaista, että eläkettä maksetaan työsäkävälle henkilölle. Sen vuoksi ehdotetaan, että sukupolvenvaihdoseläkeläisen ansiotyö ai-

heuttaisi samat seuraamukset kuin työttömyyseläkkeessä. Sukupolvenvaihdoseläkkeellä ollessa ei siten saisi eläkkeen maksun keskeytmättä ansaita yli 1 877 markkaa (vuoden 1990 indeksissä) kuukaudessa. Jos eläkkeensaajalla oli ennen luovutusta ansiotuloa muusta kuin maatalousyrittäjätoiminnasta, saisi vakiintuneen sivuansiotulon ylittää korkeintaan mainitulla markkamäärällä. Ansiotuloihin ei kuitenkaan lueta tuloa maatalouden lomitustyöstä. Kovin korkeat sivutulot eivät olisi tällöinkään mahdollisia, koska ne muodostavat jo eläkkeen saamisen esteen.

Edellä mainitut rajoitukset koskisivat yleensä vain tilan ulkopuolista ansiotyötä. Sukupolvenvaihdoseläketilalla luovuttajat voisivat edelleenkin työskennellä palkattomina perheyriityksen jäseninä.

3.5. Järjestelmän toimeenpano

Ratkaisuvalta sukupolvenvaihdoseläkeasioissa on jaettu maatalousviranomaisten ja eläkelaitoksen kesken. Eläkehakemus jätetään useimmiten asianomaisten kunnan maatalouslautakunnalle eli käytännössä maataloussihteerille. Maatalouslautakunnan tulee toimittaa hakemus lausuntoineen maatalouspiiriin. Eläkkeen saamisen niin sanotuista maataloudellisista edellytyksistä eläkelaitosta sitovan lausunnon antaa maatalouspiiri. Jos eläkelaitos katsoo, että maatalouspiiri on soveltanut lakia ilmeisen väärin tai asia on selvästi tulkinnanvarainen, se alistaa asian maatilahallituksen ratkaistavaksi. Eläkelaitos ei voi poiketa maatalouspiirin tai maatilahallituksen lausunnosta eläkepääätöksessään eläkkeen saamisen maataloudellisten edellytysten osalta.

Ratkaisuvaltaa maataloushallinnossa on pyritty siirtämään kuntatasolle. Myös sukupolvenvaihdoseläkeasioiden käsittelyn nopeuttamiseksi ja joustavoittamiseksi ehdotetaan, että eläkeasiasta antaisi sitovan lausuntonsa maataloussihteerä tai, jos maataloussihteerä ei ole, kunnan muu vastaava viranomainen. Tämän jälkeen hakemus tulisi suoraan eläkelaitoksen käsiteltäväksi. Maatilahallitukselle ehdotetaan kuitenkin annettavaksi oikeus määrätä, mitkä asiat edellyttävät edelleenkin maatalouspiirin lausuntoa. Edelleenkin ehdotetaan säilytettäväksi säännös siitä, että eläkelaitoksen tulee alistaa lainvastainen tai selvästi tulkinnanvarai-

nen kysymys ylemmän maataloushallinnon viranomaisen ratkaistavaksi.

Eläkelaitokselle kuuluvista sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän toimeenpanotehtävistä vastaisi kuten tähänkin asti maatalousyrittäjien eläkelaitos.

3.6. Kustannukset

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän jatkamisesta aiheutuvat kustannukset ehdotetaan katettaviksi kuten nykyisinkin siten kuin maatalousyrittäjien eläkelain 13 §:ssä on säädetty sanotun lain mukaisten kustannusten kattamisesta. Eläkkeiden ja hoitokulujen kustannuksista vastaisivat siten maatalousyrittäjät, maatalousyrittäjien eläkelaitos ja valtio.

Maatalousyrittäjien eläkelain 13 §:n mukaan maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kustannettava osuus muodostuu eläkelaitoksen saamista vakuutusmaksuista, joista on vähennetty eläkelaitoksen kohtuulliset hoitokulut, ja sijoitusten tuotosta. Muilta osin valtio vastaa eläkkeiden ja etuuksien kustantamisesta. Viime vuosina valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista kokonaiskustannuksista on ollut noin 80 prosenttia ja maatalousyrittäjien osuus noin 20 prosenttia. Sukupolvenvaihdoseläkkeiden osuus maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista kokonaiskustannuksista on ollut noin neljännes. Käytännössä valtionosuussäännös on nykyisillä maksujärjestelyillä merkinnyt, että sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän jatkamisesta aiheutuvat lisäkustannukset ovat olleet valtion vastattavia. Hinnotteluvuosien 1990/91 ja 1991/92 maataloustuloratkaisussa on sukupolvenvaihdos- ja luopumiseläkejärjestelmien jatkon kustannuksista katsottu maatalouden saamaksi tuloksi 30 miljoonaa markkaa edellä mainittuina vuosina.

4. Asian valmistelu

Esitys perustuu maatalousyrittäjien luopumisjärjestelmien eläketoimikunnan mietintöön (komiteamietintö 1989:64).

Toimikunnan mietinnöstä ovat antaneet lausuntonsa valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, eläketurvakeskus, kansaneläkelaitos, Työeläkelaitosten Liitto, Suomen Työnantajain Keskusliitto, Liiketyönantajain Keskusliitto, Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjes-

töjen Keskusliitto, Maataloustuottajain Keskusliitto, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, Paliskuntain Yhdistys ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos.

Valtaosa lausunnon antajista puoltaa luopumisjärjestelmien jatkamista toimikunnan esittämällä tavalla määräaikaisena. Lausunnoissa todetaan kuitenkin, että niiden jatkaminen on perusteltavissa ennen kaikkea maatalouspoliittisin näkökohdin. Järjestelmien määräaikainen jatkaminen on perusteltua sen vuoksi, että niiden maatalouspoliittisissa perusteissa ja joustavien eläkeuotojen käytön mahdollisuuksissa tulevaisuudessa tapahtuvat muutokset on mahdollista ottaa huomioon.

5. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen merkittävimmät taloudelliset vaikutukset aiheutuisivat siitä, että sukupolvenvaihdoseläkeoikeus olisi myös vuosina 1991—1995 tapahtuvien tilan luovutusten perusteella.

Seuraavassa taulukossa on esitetty nykyistä sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmästä valtiolle aiheutuvat kustannukset (sarake 1), järjestelmän ehdotetusta jatkamisesta aiheutuvat lisäkustannukset (sarake 2), sekä näistä muodostuvat kokonaiskustannukset (sarake 3). Kustannukset on arvioitu vuoden 1990 tasossa käyttäen työntekijäin eläkelain mukaista indeksia.

Vuosi	1 milj.mk	2 milj.mk	3 milj.mk
1991	473	22	495
1992	415	81	496
1993	347	149	496
1994	285	208	493
1995	229	259	488
2000	13	204	217

Kustannuksia arvioitaessa ei ole otettu huomioon sitä, että ilman sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää osa luopujista siirtyisi työkyvyttömyyseläkkeelle tai yksilölliselle varhaiseläkkeelle, eikä sitä, että saaja kartuttaa työeläkeoikeuttaan sukupolvenvaihdoseläkettä saadessaan.

Sukupolvenvaihdoseläke olisi veronalaista tuloa. Erikseen on selvitettävä, voidaanko sukupolvenvaihdoseläkkeeseen sisältyvää täydennyssosaa pitää verotuksessa ansiotulona ilman tulo- ja varallisuusverolain tarkistusta. Uudesta sukupolvenvaihdoseläkkeen määräytymisestä seuraa, että myös eläketulovähennyksen kohdentuminen on tarkistettava.

Verosäännösten mukaan luovutus katsotaan lahjanluonteiseksi, jos sovittu vastike on enintään kolme neljänestä luovutetun omaisuuden käyvästä arvosta. Joissakin tilanteissa verotuksessa on saatettu katsoa tilan luovuttaminen tuottoarvostaan lahjanluonteiseksi kaupaksi, jonka vuoksi jatkaja on joutunut maksamaan lahjaveroa kauppahinnan ja käyvän arvon erotuksesta. Tämän vuoksi olisi selvitettävä, voidaanko verotuskäytäntöä yhtenäistää maatalouspolitiikassa hyväksytyyn tavoitteen mukaiseksi siten, ettei lahjaveroseuraamuksia syntyisi, kun tila luovutetaan perintökaaren (40/65) 25 luvun 2 §:n mukaista tuottoarvoaan vastaavalla kauppahinnalla.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Ehdotetussa laissa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä viitataan monessa kohdin maaseutuelinkeinolakiin, jota koskeva esitys on annettu eduskunnalle toukokuussa 1990. Ensin mainitun lakiehdotuksen käsitellessä on otettava huomioon maaseutuelinkeinolakiin tehtävät muutokset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä

Lain alussa ovat yleiset säännökset. Niiden jälkeen ovat erilliset säännökset eläkkeen saamisen edellytyksistä, jotka koskevat luovuttajaa, jatkajaa ja luovutettavaa maatilaa. Sen

jälkeen ovat omana ryhmänään eläkkeen määrää, hakemista ja maksamista sekä jatkajan sitoumuksen täyttämistä koskevat säännökset. Lopussa ovat säännökset lain täytäntöönpanosta ja muutoksenhausta. Lakiin sisältyy viitauksia toisaalta maaseutuelinkeinolainsäädäntöön ja toisaalta maatalousyrittäjien eläkelakiin ja muihin eläkejärjestelmän säännöksiin.

Yleisiä säännöksiä

1 §. Pykälän 1 momentin mukaan lain tarkoituksena olisi sukupolvenvaihdosten edistäminen jatkamiskelpoisilla maataloilla. Lain perusteella myönnettäisiin sukupolvenvaihdoseläkettä vuosina 1991—1995 tapahtuvien luovutusten perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan lain säännöksiä noudatettaisiin soveltuvin osin myös silloin, kun sukupolvenvaihdoseläke on myönnetty maatalousyrittäjien eläkelain nojalla ennen nyt säädettyään lain voimaantuloa tapahtuneen luovutuksen perusteella. Sovellettaviksi tulisivat lähinnä eläkkeen maksua ja jatkajan sitoumuksen täyttämistä koskevat säännökset. Siltä osin kuin uudessa laissa on näistä seikoista uusia säännöksiä, otettaisiin lakiin ennen sen voimaantuloa myönnettyjen eläkkeiden osalta entisen sisältöiset säännökset. Näin vältettäisiin rasite, että ennen uuden lain voimaantuloa tapahtuneisiin luovutuksiin liittyisi sellaisia lisävelvoitteita, jotka eivät olleet tiedossa sukupolvenvaihdosta tehtäessä.

2 §. Pykälän 1 momentin mukaan maatalousyrittäjällä tarkoitettaisiin maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maataloutta. Lakiehdotuksen 11 §:n 1 kohdassa mainittu maatilain vähimmäiskokoedellytys huomioon ottaen määritelmä vastaisi käytännössä nykyistä maatalousyrittäjien eläkelaisissa olevaa vastaavaa määritelmää.

Pykälän 2 momentissa ehdotettu maatilain määritelmä on yhdenmukainen nykyisen maatalousyrittäjien eläkelakiin sisältyvän viljelmän määritelmän kanssa. Maatilalla tarkoitettaisiin yhden tai useamman tilan tai tilanosan muodostamaa maatilataloudellista kokonaisuutta, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena. Maatilain määritelmä poikkeaisi maaseutuelinkeinolaissa olevasta maatilain määritelmästä sikäli, että maaseutuelinkeinolain mukaan maatilain

kuuluvat myös pitkäaikaisen vuokrasopimuksen nojalla hallittavat alueet. Koska sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä maatilain käsite olisi sisällöltään entinen, sitä olisi tulkittava siten kuin viljelmäkäsitetä on mainitussa laissa vakiintuneesti tulkittu. Vaikka vuokramaat eivät sisällykään maatilain määritelmään, ne voisivat vaikuttaa tilan toiminnan kannattavuuden arviointiin lakiehdotuksen 11 §:n 2 b kohdan nojalla.

3 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, milloin maatilain luovutuksen katsotaan tapahtuneen. Luovutusajankohtana pidettäisiin luovutuskirjan allekirjoitushetkeä, joka tarvittaessa on jälkikäteen yksiselitteisesti todennettavissa julkisen kaupanvahvistajan todistuksesta. Vastaava säännös on aiemmin sisällynyt maatalousyrittäjien eläkeasetukseen.

Luovuttaja

4 §. Pykälässä on määritelty, keitä pidettäisiin sukupolvenvaihdoseläkkeeseen oikeutettuihin luovuttajina. Eläkeoikeus olisi maatalousyrittäjällä, joka luovuttaa tilansa jatkajalle, tällaisen maatalousyrittäjän aviopuolisolla sekä luovuttajan leskellä, jos luovutettava maatalo kuuluu omaisuuteen, johon leskellä on avio-oikeus. Viimeksi mainitussa tapauksessa lain tarkoittamana luovutuksena pidettäisiin myös lesken ja perillisten välistä ositusta, jossa jatkaja saa omistukseensa maatilain. Säännös ei merkitsisi muutosta voimassa olevaan lainsäädäntöön.

5 §. Pykälässä säädettäisiin luovuttajaa koskevista eläkkeen saamisen edellytyksistä, joissa ehtojen täyttymisen tarkasteluajana olisi viisi vuotta välittömästi ennen luovutusta. Tarkastelu-aika on sama kuin nykyisessä lainsäädännössä. Viiden vuoden aika osoittaa asumis-, viljely- ja toimeentulo-olosuhteiden jonkin asteista vakiintuneisuutta ja siltä ajalta saadaan muun muassa verotiedot.

Kohdan 1 mukaan luovuttajan tulisi olla harjoittanut omaan tai yhteiseen lukuun maataloutta vähintään neljänneksellä luovutettavan maatilain peltoalasta. Säännöksen tarkoituksena on sukupolvenvaihdoseläkkeen kohdentaminen aktiiviviljelijöille.

Voimassa olevien säännösten nojalla on katsottu riittäväksi, että luovuttaja on itse viljellyt vähintään kahta peltohehtaaria; loppuosa on voinut olla poisvuokrattuna. Erityissäännöksen

nojalla jatkajalle on voinut vuokrata koko tilankin viimeiseksi vuodeksi ennen luovutusta.

Ehdotettu 1 kohta tarkentaisi luovuttajan maatilán viljelyvaatimusta. Järjestelmän tarkoitus huomioon ottaen edellytettäisiin, että luovuttaja olisi viiden viimeisen vuoden ajan itse viljellyt olennaista osaa eli neljänestä sukupolvenvaihdostilasta. Koko tilán vuokrausmahdollisuus jatkajalle ehdotetaan poistettavaksi, koska riittävää joustoa sukupolvenvaihdostapahtumaan antaisi jo ehdollisen päätöksen hakemismahdollisuus luovutuskirjan luonnoksen perusteella. Lakiehdotuksen 18 §:n mukaan luovuttaja voisi lopettaa viljelyn jo haettuaan ehdollista päätöstä eläkeoikeudesta.

Kohdan 2 mukaan edellytettäisiin, että luovuttaja on asunut viiden vuoden ajan välittömästi ennen luovutusta luovutuksen kohteena olevalla maatilalla, jollei maatilán ulkopuolella asumiseen ole ollut erityistä syytä. Säännös vastaa asiasisällöltään nykyistä asumissäännöstä, eikä vakiintunutta ratkaisukäytäntöä sen suhteen, mitä pidetään erityisenä syynä, ole tarkoitus muuttaa. Jos eläkettä haetaan ehdollisena, riittäisi ehdotetun 18 §:n mukaan, että asuminen tilalla jatkuu eläkkeen hakemiseen asti.

Kohdassa 3 säädettäisiin eläkeoikeuden estävistä sivutulosta. Säännöksen tarkoituksena on kohdistaa sukupolvenvaihdoseläke edelleenkin päätoimisille viljelijöille. Ehdotuksen mukaan enimmäisrajana pidettäisiin muusta kuin maatilataloudesta saatuja 60 000 markan (vuodelle 1991 vahvistettavassa työeläkeindeksissä) määräisiä valtion verotuksessa veronalaisia vuosituloja. Lisäksi otettaisiin huomioon asetuksessa tarkemmin säädettävät muut tulot. Asetuksella on tarkoitus säätää, että sivutuloiksi luetaan myös muuta kuin maatilataloutta harjoittavasta avoimesta yhtiöstä tai kommandiittiyhtiöstä saadut voitto-osuudet siltä osin kuin ne eivät sisälly valtion verotuksessa veronalaisiin tuloihin. Sivutulot laskettaisiin keskiarvona viiden viimeisen kalenterivuoden verotietojen perusteella suorittamatta vuositulojen indeksitarkistusta. Sivutuloina otettaisiin kuten tähänkin saakka huomioon muusta kuin maatilataloudesta saadut ansiotulot (esimerkiksi palkka- ja eläketulot ja muun yrittäjätoiminnan ansiot) sekä pääomatulot. Sivituloja olisivat myös tulot poronhoidosta ja ammattimaisesta kalastuksesta. Sivutuloarviointi tehtäisiin eläkkeenhakijakohtaisesti.

Sivutuloina jätetään huomioon ottamatta sellaiset maatilatalouden harjoittamiseen liittyvät tulot, jotka päättyvät maatilán luovutuksen seurauksena. Tällaisia olisivat esimerkiksi maatalousyrittäjätoimintaan perustuvat päivärahat sekä tulot sellaisista luottamustoimista, jotka perustuvat maatilatalouden harjoittamiseen ja päättyvät maatalousyrittäjän luovutettua tilansa. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi, että luovuttaja esittää tarvittavan selvityksen mainittujen tulojen lakkaamisesta, esimerkiksi eroilmoituksen luottamustoimesta.

Sivutulosäännös eroaisi nykyisestä sikäli, että enää ei tehtäisi muiden tulojen vertailua maatilatalouden tuloon. Muutoksen tarkoituksena on helpottaa eläkeoikeuden selvittämistä. Verotiedot viideltä vuodelta joudutaan muutoinkin hankkimaan eläkeasiaa varten muun muassa viljelyn selvittämiseksi. Verotietoihin perustuva säännös antaa myös viljelijälle mahdollisuuden itse etukäteen todeta mahdollisuutensa eläkkeeseen sivutulojen osalta. Lisäksi ehdotettu säännös estäisi sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen silloin, kun tilán ulkopuoliset tulot ovat huomattavan suuret.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että 1 momentin 1 kohtaa sovellettaessa luovuttajan katsottaisiin jatkaneen maatalouden harjoittamista myös sellaisella peltoalalla, joka on ollut kesannolla, mistä valtio maksaa kesannoimispalkkion. Tällä erityissäännöksellä turvattaisiin sukupolvenvaihdoseläkeoikeus myös niille, jotka ovat kesannoineet koko peltoalansa tai yli kolme neljänestä siitä ennen luovutusta. Säännös koskee vain luovuttajaa, eikä sitä sovelleta harkittaessa, täyttääkö jatkaja 10 §:ssä tarkoitettua jatkamissitoumustaan. Säännöksellä ei myöskään ole vaikutusta peltonsa kesannoineen maatalousyrittäjän työtulon määrittelyyn maatalousyrittäjien eläkelain nojalla.

6 §. Pykälässä säädetään sukupolvenvaihdoseläkeoikeuden ikäedellytyksistä, joiden perustelujen osalta viitataan myös yleisperustelujen kohtaan 3.2.

Pykälän 1 momentin mukaan luovuttajalla olisi oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen, jos luovutus tapahtuu aikaisintaan vuotta ennen kuin hän täyttää 55 vuotta, kuitenkin ennen kuin hän täyttää 65 vuotta. Eläke alkaisi ehdotuksen mukaan aina vasta 55 vuoden iän täyttämisenä. Nämä säännökset johtavat käytännössä samaan lopputulokseen kuin haettaessa yksilöllistä varhaiseläkettä ennen 55 vuoden

iän täyttämistä. Eläkeoikeuden yläikäraja on entinen; 65 vuotta täyttäneellä on jo vanhuuseläkeoikeus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niin sanotusta uinuvasta eläkeoikeudesta. Ehdotuksen mukaan uinuva eläkeoikeus olisi, jos luovutus tapahtuu aikaisintaan viisi vuotta ennen kuin henkilö täyttää sukupolvenvaihdoseläkkeen alaikärajan eli 55 vuotta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että uinuvan eläkeoikeuden piiriin pääsisi luovutushetkellä vähintään 50 vuotta täyttänyt.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan uinuvan eläkeoikeuden edellytyksenä olisi, että luovuttajan aviopuoliso olisi sukupolvenvaihdoseläkkeeseen oikeutettu. Ehdotuksen kyseinen kohta vastaa nykyistä säännöstä. Käytännössä säännös tarkoittaa, että vanhemman aviopuolison pitää olla luovutuksen tapahtuessa täyttänyt vähintään 54 vuotta.

Kohdan 2 mukaan uinuva eläkeoikeus olisi 50 vuotta täyttäneellä leskellä, jonka maatalousyrittäjätoimintaa harjoittanut aviopuoliso on kuollut viiden vuoden sisällä ennen luovutusta sekä maatalousyrittäjällä, jonka aviopuoliso on mainittuna aikana tullut oikeutetuksi tämän lain 7 §:n mukaan sukupolvenvaihdoseläkkeen estävään eläkkeeseen.

Kohdan 3 mukaan uinuva eläkeoikeus olisi myös 50 vuotta täyttäneellä yhtymän osakkaalla, joka yhdessä varsinaiseen eläkkeeseen oikeutetun osakkaan kanssa luovuttaa osuutensa jatkajalle.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkettä ei maksettaisi ennen 55 vuoden iän täyttämistä. Säännös muuttaisi nykyistä tilannetta, jossa eläkeoikeuden sitominen syntymävuoteen on aiheuttanut sen, että eläkettä on maksettu jo ennen 55 vuoden ikää.

7 §. Pykälässä säädettäisiin, mitkä eläkkeet estävät sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen.

Kohdassa 1 luetellut kansaneläkelain mukaiset eläkkeet estävät sukupolvenvaihdoseläkeoikeuden myös nykyisin.

Kohdan 2 mukaan sukupolvenvaihdoseläkeoikeutta ei olisi myöskään luovuttajalla, joka luovutuksen tapahtuessa saa maatalousyrittäjien eläkelain mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, työttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä. Mainitut eläkkeet ehdotetaan lisättäväksi estävien eläkkeiden luetteloon, koska kyseisten eläkkeiden saajilla yleensä on oikeus myös vastaavaan kansanelä-

kelain mukaiseen eläkkeeseen. Nämä eläkkeet yhdessä antavat jo sukupolvenvaihdoseläkkeen suuruisen eläketurvan, eikä tarvetta sukupolvenvaihdoseläkkeeseen siten ole.

8 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi enimmäismäärästä, jota luovuttajan ja hänen aviopuolisonsa yhteenlaskettu varallisuus ei saisi ylittää luovutuksen tapahduttua. Varallisuuden enimmäismäärä olisi 1 500 000 markkaa (vuodelle 1991 vahvistettavassa työeläkeindeksissä). Varallisuutena otettaisiin huomioon raha, talletukset, saamiset, arvopaperit sekä kiinteä omaisuus. Huomioon otettaisiin myös vuoden aikana ennen luovutusta muulle kuin jatkajalle kohtuullista käypää hintaa halvemmalla tai vastikkeetta luovutettu kiinteä omaisuus siltä osin kuin sovittu vastike alittaa kohtuullisen käyvän hinnan. Tällä pyritään estämään varallisuussäännöksen kiertäminen esimerkiksi siten, että tilasta lahjoitetaan tai luovutetaan alhaisella kauppahinnalla alueita muille perillisille juuri ennen sukupolvenvaihdosta. Jos luovutus on tapahtunut kohtuulliseen käypään hintaan ja siitä saatu vastike otetaan jo muutoin varallisuussäännöksen mukaan huomioon, ei kohdan 3 säännös tule sovellettavaksi. Harkittaessa, alittaako sovittu vastike kohtuullisen käyvän hinnan, noudatettaisiin perintö- ja lahjaverolain (378/40) 18 §:n 3 momentissa säädettyä periaatetta.

Koska varallisuusarviointi tehtäisiin tilan luovutuksen tapahduttua, varallisuuteen luettaisiin myös luovuttajan tai hänen aviopuolisonsa tilan luovutuksesta saama kauppahinta. Varallisuus arvioitaisiin kuten nykyisinkin kohtuullisen käyvän hinnan mukaan ja siitä vähennettäisiin velat.

Varallisuuteen ei 2 momentin mukaan luettaisi luovuttajan tai hänen perheensä vakinaiseksi asunnoksi tarkoitettua omaisuutta. Jotta asunnon hankkimisen ajankohdalla ei olisi ratkaisevaa merkitystä, ehdotetaan säädettäväksi, että asunnon puuttuessa vähennetään varallisuudesta sen hankkimiseen varattava kohtuullinen rahamäärä.

Voimassa olevassa säännöksessä varallisuusraja on sidottu maatilalainoituksen ehtoihin. Maaseutuelinkeinolakia koskevan hallituksen esityksen mukaan varallisuusharkinta tulisi poistettavaksi maaseutuelinkeinolaista. Enimmäisvarallisuuden säilyttäminen sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä on perusteltua, koska eläkkeen antamaa kannustinta tilasta luopumiseen ei tarvita, jos luovuttaja voi jo tilasta

saamansa kauppahinnan ja muun varallisuutensa turvin luopua maatalousyrittäjätoiminnasta.

9 §. Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä olisi, että luovuttaja sukupolvenvaihdoksen tapahduttua pysyvästi luopuu maatalouden, kalastuksen ja poronhoidon harjoittamisesta omaan tai yhteiseen lukuun. Nykyinen säännös on edellyttänyt luopumista vain maatalouden harjoittamisesta itsenäisenä yrittäjänä. Kun sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä on kuitenkin karttunut juuri mainituista maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista toiminnoista, on perusteltua, että on lopetettava sellaisen toiminnan harjoittaminen, josta eläkettä maksetaan.

Jatkaja

10 §. Pykälässä säädetään, mitkä edellytykset henkilön, jolle maatalo luovutetaan, eli jatkajan pitää täyttää, jotta luovuttajalla olisi sukupolvenvaihdoseläkeoikeus.

Voimassa olevan säännöksen mukaan tila voidaan luovuttaa rintaperilliselle. Jos tällaista sukulaista ei ole tai tämä ei muusta syystä tule luovutuksensaajana kysymykseen, luovutuksensaajaksi hyväksytään muu jatkajalta vaadittavat edellytykset täyttävä henkilö. Käytännössä ei ole mahdollista eikä tarpeellistakaan tutkia, mistä syystä tila luovutetaan muulle kuin rintaperilliselle. Tämän vuoksi säännöstä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että edellä mainittu periaatteellisuonteinen maininta rintaperillisen asettamisesta etusijalle jatkajana poistettaisiin.

Kohdan 1 mukaan jatkajan tulisi ikänsä, terveydentilansa ja ammattitaitonsa puolesta olla sopiva harjoittamaan maataloutta maatilalla. Ehdotus vastaa asiallisesti voimassa olevaa säännöstä.

Pykälän kohdan 2 mukaan jatkajalla tulisi muusta kuin maaseutuelinkeinolaissa tarkoitusta toiminnasta saamiensa tulojen estämättä olla oikeus sanotun lain mukaiseen tukeen. Voimassa olevassa laissa otetaan huomioon myös jatkajan varallisuus. Ehdotuksessa tuo vaatimus on poistettu, koska varallisuusharkintaa ei edellytetä maaseutuelinkeinolakiehdotuksenkaan mukaan todettaessa oikeutta sanotun lain mukaiseen tukeen.

Kohdassa 3 säädettäisiin jatkamissitoumuksesta, joka jatkajan tulee antaa eläkeasian

yhteydessä. Sitoumus vastaisi voimassa olevaa lainsäädäntöä asumisvelvoitetta lukuun ottamatta. Nykysäännöksen mukaan luovutuksensaajan tulee asua luovutettavalla tilalla. Ehdotuksen mukaan jatkaja voisi sitoumusajan asua luovutettavalla tilalla tai tarkoituksenmukaisella etäisyydellä siitä. Asetuksella säädettäisiin tarkemmin, mitä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena asumisetäisyytenä. Tällöin olisi soveltuvin osin otettava huomioon maaseutuelinkeinolain säännökset.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että tila voidaan luovuttaa myös kahdelle jatkajalle yhdessä viljeltäväksi. Avioparia pidettäisiin tällöin yhtenä jatkajana kuten nykyisinkin. Voimassa olevan säännöksen mukaan jatkajien enimmäismäärää ei ole rajoitettu. Käytännössä rajoituksen ovat muodostaneet jatkamiskelpoisuussäännökset, jotka edellyttävät tilan vähimmäiskokorajojen kertomista jatkajien lukumäärällä. Kun nykyisen kokoiset maatilat harvoin antavat riittävän toimeentulon useammalle jatkajalle, ehdotetaan jatkajien määrän rajoittamista. Säännös liittyisi 11 §:ään, jonka mukaan jatkajien lukumäärä on otettava huomioon tilan kannattavuutta arvioitaessa.

Maatila

11 §. Pykälässä 11 säädettäisiin maatilalle asetetuista koko- ja kannattavuusvaatimuksista. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmällä ei tuettaisi kannattamattomien tilojen siirtymistä jatkajalle. Tällaiset tilat kuuluvat lähtökohtaisesti luopumiseläkelain piiriin. Maatilan tulisi ensinnäkin täyttää vähimmäiskokoedellytys, jona pidetään kahta peltohehtaaria. Koko vastaisi nykyistä ehdotonta pellon vähimmäismäärää jatkamiskelpoisuussäännösten mukaan. Toisaalta maatila ei saisi ylittää maaseutuelinkeinolain 13 §:ssä säädettyä enimmäiskokoa eli perheviljelmäkokoja.

Kohdassa 2 ehdotetaan säädettäväksi, millä edellytyksillä maatila katsottaisiin jatkamiskelpoiseksi. Tilaa pidettäisiin aina jatkamiskelpoisena, kun se käsittäisi vähintään 12 hehtaaria peltoa. Jos jatkajia 10 §:n 3 momentin mukaisesti olisi kaksi, tulisi peltoa vastaavasti olla vähintään 24 hehtaaria.

Jollei tila täyttäisi kohdassa 2 a mainittua peltoalavaatimusta, tulisi osoittaa, että tila on muutoin kannattava. Tilalla tulisi maaseutuelinkeinolain mukaisesti olla edellytykset jatku-

vaan kannattavan toiminnan harjoittamiseen. Eläkejärjestelmässä tilan kannattavuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon ainoastaan maatalousyrittäjien eläkelain piiriin kuuluva yrittäjätoiminta. Tilan kannattavuuteen vaikuttaisi siten maatilatalouden lisäksi myös ammattimainen kalastus ja poronhoito, joiden harjoittamista jatkaja jatkaa ja joista luovuttajan tulee luopua eläkkeen saadakseen. Kannattavuus arvioitaisiin samalla selvityksellä, jota jo edellytetään maatilalainoituksessa. Maatilalainaa ei myönnetä, jos hakijan ei velkojen hoitomenot ja niihin käytettävissä olevat tulot huomioon ottaen voida katsoa selviytyvän lainan hoitomenoista. Eläkejärjestelmässä kannattavuus tutkittaisiin, vaikka maatilalainaa ei haettaisikaan esimerkiksi maatilalan siirtyessä jatkajalle alhaisella kauppahinnalla tai lahjana.

Kohta 3 sisältäisi pirstomiskiellon. Tila ei saisi olla pirstottu ennen luovutusta siten, että jatkaja ei voisi saada maaseutuelinkeinolain mukaista tukea maatilatalouteen, eikä tilaa saisi pirstoa sukupolvenvaihdon yhteydessäkään. Säännöksen tavoitteena on tilakoon säilyttäminen vähintään entisellään, jolloin jatkaja saa parhaat mahdolliset edellytykset tilansa edelleen kehittämiseen. Maaseutuelinkeinolakiehdotuksen mukaan tuen saamisen edellytyksenä on, että tilaa ei ole hakijan tai hänen vanhempiensa toimesta 10 vuoden aikana ennen luovutusta haitallisesti pirstottu. Sama koskisi eläkkeen saamisen edellytyksiä. Lisäksi edellytettäisiin, että sukupolvenvaihdon yhteydessä luovuttajat tai muut maatilalan omistajat eivät jättäisi luovutuksen ulkopuolelle tilasta sellaisia alueita, jotka merkitsisivät tilan haitallista pirstoutumista. Kun eläkejärjestelmän tarkoituksena on tilakokonaisuuden siirtäminen jatkajalle, alueluovutusten ja -pidätysten epäolennaisuutta arvioitaisiin nimenomaisesti maatilatalouden kannalta. Pirstomiskielolla korvattaisiin voimassa olevat säännökset velvollisuudesta luovuttaa tila kokonaisuutena ja alueiden pidätysoikeuksista.

12 §. Kuten nykyisinkin luovuttajalta edellytettäisiin, että hän omistaa tilasta vähintään neljänneksen. Jotta säännöksen kiertäminen omistussuhteiden järjestelyillä ennen luovutusta ei olisi mahdollista, ehdotetaan, että luovuttajan tulisi olla omistanut tilasta neljäsosa viiden vuoden ajan ennen luovutusta. Tämä vastaisi viljelyvaatimukselle 5 §:ssä asetettua määräaikaa. Jatkajalle asetettu rajoitus, jonka

mukaan hän voi omistaa enintään puolet maatilalan maatalousmaasta ennen luovutusta, on nykyisäännöksen mukainen. Jos jatkajia on kaksi, lasketaan heidän osuutensa yhteen säännöstä sovellettaessa. Luovuttajan ja jatkajan osuuteen luettaisiin myös hänen aviopuolisonsa omistama osuus.

Omistusosuuksien laskutavan osalta ehdotetaan lakiin nimenomainen säännös, jolla vahvistettaisiin nykyinen ratkaisukäytäntö. Omistusosuudet laskettaisiin maatilalan maatalousmaasta, joka määritellään maatalousyrittäjien eläkelain 2 §:n 2 momentin mukaan. Momentissa 4 säädettäisiin nykyistä vastaavasti, ettei omistusosuuksia laskettaessa otettaisi huomioon jatkajan suoraan ulkopuolisilta hankkimia alueita.

Eräissä tapauksissa nykyiset säännökset pirstomisesta ovat johtaneet epätarkoituksenmukaiseen eläkeoikeuden menetykseen. Jos maatilalan vaiheittaisessa omistajanvaihdoksessa tuleva jatkaja on jo saanut osan tilasta omistukseensa ja toinen vanhemmista kuolee ennen lopullista sukupolvenvaihdosta, menettää leski eläkeoikeutensa, jos jatkajan omistusosuus on noussut yli puoleen tilasta. Tällaisten tilanteiden estämiseksi ehdotetaan, että leskellä olisi eläkeoikeus, vaikka jatkaja olisi saanut omistukseensa yli puolet tilasta sen johdosta, että vaiheittaiseen omistajanvaihdokseen liittyvän sitoumuksen antanut henkilö on kuollut.

13 §. Maatilalainsäädännöllä pyritään ehkäisemään ylihintaisia tilakauppoja siten, että oikeus niin sanottuun käynnistystukeen (maaseutuelinkeinolakiehdotuksessa aloittamisavustukseen) ja tuen määrä on kytketty tilan kauppahinnan ja tilan tuottoarvon väliseen suhdeluukuun. Vastaavasti sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan luovuttajalla ei olisi eläkeoikeutta, jos tilan luovutuksesta sovittu vastike on yli 1,25 kertaa mainitun omaisuuden perintökaaren 25 luvun 2 §:n mukaisen arvon suuruinen.

Maatilalan vastikkeessa otettaisiin huomioon myös sovittu irtaimiston arvo. Maatilalainsäädännön uudistamistoimikunnan mietinnön mukaan vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi maaseutuelinkeinoasetukseen. Tilan luovutuksesta sovittu vastike tarkoittaa tosiasiallisesti sovittua vastiketta, vaikka kauppakirjaan merkitty kauppahinta poikkeaisi siitä.

Perintökaaren 25 luvun 2 §:n mukaista arvoa määriteltäessä irtaimiston arvo lasketaan elottoman maatalousirtaimiston osalta vero-

tuksessa luovutusajankohtana poistamattoman ja elollisen irtaimiston osalta käyvän arvon mukaan kuten aloittamisavustustakin määrät- täessä. Tältä osin viitattaisiin siihen, mitä maa- seutuelinkeinolain nojalla asiasta säädetään.

Ehdotuksen 13 § eläkeoikeudesta liittyy eläkkeen määrää koskevaan ehdotuksen 14 §:n 2 momenttiin.

Eläkkeen määrä

14 §. Sukupolvenvaihdoseläkkeen osat olisi- vat voimassa olevan lainsäädännön mukaiset: perusmäärä ja täydennysosa.

Perusmäärää ja täydennysosaa ehdotetaan alennettavaksi puoleen täydestä määrästä, jos tilasta sovittu vastike on 1,01—1,25 kertaa luovutetun omaisuuden perintökaaren mukai- sen tuottoarvon suuruinen. Suhdeluvun ollessa suurempi kuin 1,25 eläkeoikeutta ei 13 §:n mukaan olisi lainkaan.

15 §. Pykälään sisältyisi voimassa olevaa säännöstä vastaava säännös perusmäärän mää- räytymisestä. Perusmäärä on yhtä suuri kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, joka olisi myönnetty, jos luovuttaja olisi tullut työkyvyttömäksi maati- lan luovutushetkellä. Sukupolvenvaihdoselä- keessä tulevan ajan eläke määräytyy kuitenkin koko maatalousyrittäjätoiminnan vakuutus- ajan työtuojen keskiarvon mukaan lukuun ottamatta voimaantulosäännöksen 2 momen- tissa säädettyä poikkeusta.

16 §. Pykälässä säädettäisiin täydennysosan laskemisesta. Täydennysosa on ehdotuksen mukaan yhtä suuri kuin luovuttajalle myönnet- tävän kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan yhteismäärä olisi, jos luovuttajalle myönnettäi- siin kansaneläke sukupolvenvaihdoseläkkeen alkaessa. Täydennysosan määrää laskettaessa rinnastettaisiin sukupolvenvaihdoseläkettä saa- va puoliso sellaiseen puolisoon, joka saa kan- saneläkettä. Lisäosaa vähentävinä otettaisiin nykyisin huomioon otettavan sukupolvenvai- hdoseläkkeen perusmäärän lisäksi kaikki muut- kin kansaneläkkeen lisäosaa vähentävät elä- keet ja korvaukset, joita luovuttaja saa suku- polvenvaihdoseläkkeen alkaessa. Täydennys- osaan sisältyvä lisäosa määrättäisiin sen kal- leusluokan mukaan, johon kuuluvassa kunnas- sa luovuttaja sukupolvenvaihdoseläkkeen alka- essa asui.

Kansaneläkelain lisäosaa koskevia säännök- siä on ehdotettu muutettavaksi 1 päivästä syys- kuuta 1991 lukien. Tarkoituksena on, että sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa vas- taisi määräytymiseltään mahdollisimman tar- kasti kansaneläkettä. Tämän vuoksi ehdote- taan, että sukupolvenvaihdoseläkkeen täyden- nysosaa määrättäessä sovellettaisiin kansanelä- kelain uusia lisäosaa koskevia säännöksiä kai- kissa tapauksissa, joissa eläke myönnetään maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläke- lain nojalla eli vuoden 1991 alusta. Sukupol- venvaihdoseläkkeen täydennysosaan sisältyvä täysimääräinen lisäosa olisi siten 85 prosenttia täydestä lisäosasta, jos sukupolvenvaihdoselä- keen saaja on avioliitossa. Kansaneläkelain 28 §:ää ei sovellettaisi täydennysosaa laskettaessa. Täydennysosaan sisältyvän lisäosan määrään vaikuttaisi siten vain voimassa oleva avioliitto, ei aviopuolisoiden erillään asuminen tai avoliit- to.

Täydennysosa määrättäisiin sukupolvenvai- hdoseläkkeen alkamisajankohdan tilanteen mu- kaisena eikä sen määrää tämän säännöksen nojalla enää tarkistettaisi eläkeaikana tapahtu- vien muutosten johdosta lukuun ottamatta edellä mainittua avioliiton alkamisesta tai päät- tymisestä johtuvaa muutosta. Sukupolvenvai- hdoseläkkeen saajalle myönnettävien eläkkeiden vaikutuksesta täydennysosaan säädettäisiin 21 §:ssä. Siinä luetellut eläkkeet lakkauttavat sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosan.

Täydennysosaa tarkistettaisiin yleisten elin- kustannusten mukaan siten kuin kansaneläke- laissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sito- misesta elinkustannusindeksiin annetussa laissa on säädetty.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettä- väksi ennen lain voimaantuloa myönnettyjen eläkkeiden täydennysosan tai sitä aiemmin vas- tanneen lisäosan määräytymisestä. Niitä koski- sivat nykyisin voimassa olevia säännöksiä vas- taavat määräykset, jotka on siirretty kumotta- viksi ehdotetuista maatalousyrittäjien eläkelain säännöksistä lakiehdotukseen.

Eläkkeen hakeminen

17 §. Pykälässä säädettäisiin eläkkeen hake- misesta, jonka tulisi tapahtua luovutuskirjan perusteella. Tarkemmat määräykset hakemisesta ehdotetaan annettavaksi asetuksella.

18 §. Pykälässä säädettäisiin eläkkeen hakemisesta ehdollisena. Säännös antaisi mahdollisuuden varmistaa eläkeoikeus ja sen määrä etukäteen luovutuskirjan luonnoksen perusteella. Se vastaa nykyistä säännöstä lukuun ottamatta 3 momentin ensimmäistä lausetta. Ehdollista hakemusta ratkaistaessa pidettäisiin 5 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä arvioitaessa luovutushetkenä eläkkeenhakemissajakohdalla. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että viljely- ja asumisvaatimuksen tulisi täytyä vain ehdolliseen hakemukseen asti. Ehdotus vastaisi jo voimassa olevaa säännöstä luopumiseläkeläisissä. Ehdollisen päätöksen jälkeen eläkkeen suorittamisen edellytyksenä olisi, että eläkelaitokselle toimitetaan luonnosta vastaava luovutuskirja tai sen oikeaksi todistettu jäljennös. Jäljennöksen virallisesti oikeaksi todistamista ei enää vaadittaisi.

Eläkkeen maksaminen, lakkauttaminen ja lakkaaminen

19 §. Pykälässä säädettäisiin, mistä alkaen eläkettä maksetaan. Lähtökohdaksi olisi maatalan luovutusajankohta eli luovutuskirjan allekirjoitushetki. Eläkettä ei kuitenkaan maksettaisi ennen kuin luovuttaja on täyttänyt 55 vuotta, maatalan hallinta on siirtynyt jatkajalle, luovuttaja on lopettanut maatalouden, kalastuksen ja poronhoidon harjoittamisen omaan tai yhteiseen lukuun ja jatkaja on alkanut täyttää jatkamissitoutustaan sekä asumisen että maatalouden harjoittamisen osalta.

Koska eläkkeen hakemiselle ei ole säädetty erityistä vanhentumisaikaa, ehdotetaan säädettäväksi, että eläkettä ei kuitenkaan maksettaisi vuotta pitemmältä ajalta ennen eläkkeen hakemista.

Eläkettä maksettaisiin täysiltä kalenterikukausilta kuten nykyisinkin.

20 §. On mahdollista, että maatalousyrittäjä, jolle sukupolvenvaihdoseläke myönnetään, saa ennestään maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen yrittäjätoimintaansa perustuvaa osatyökyvyttömyys- tai osa-aikaeläkettä. Tällaisessa tapauksessa muu eläke lakkaisi siltä osin kuin se perustuu maatalousyrittäjätoimintaan, ja ne eläke-erät, jotka ovat menneet päällekkäin sukupolvenvaihdoseläkkeen kanssa, katsottaisiin sukupolvenvaihdoseläkkeen osasuorituksiksi kuten nykyisinkin.

21 §. Koska sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa on tarkoitettu korvaamaan kansaneläkkeen osuutta, se lakkautetaan pykälän mukaan, jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetään kansaneläke- tai työeläkejärjestelmän mukainen eläke. Voimassa olevan säännöksen mukaan täydennysosan lakkauttaa myös osatyökyvyttömyyseläke. Tämä ehdotetaan poistettavaksi täydennysosan lakkauttaviin eläkkeiden luettelosta, koska osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalla ei välttämättä ole oikeutta kansaneläkelain mukaiseen eläkkeeseen, jota korvaamaan täydennysosa on tarkoitettu.

Ennen lain voimaantuloa myönnettyjen sukupolvenvaihdoseläkkeiden osalta ehdotetaan lakiin lisättäviksi voimassa olevia säännöksiä vastaavat säännökset täydennysosasta ja lisäosasta.

Täydennysosan lakkauttaminen tai lisäosan pienentäminen voisi kuitenkin aina tapahtua siitä lukien, kun päätös kansaneläkkeen tai työeläkkeen myöntämisestä tehtiin, jos mainittu eläke alkaa viimeistään samasta ajankohdasta. Päätettäessä mahdollisesta liiasta maksetun eläkkeen takaisinperinnästä noudatettaisiin lain 30 §:ää. Nykyisten säännösten mukaan täydennysosan lakkautus tai lisäosan pienennys on ollut mahdollista vasta siitä lukien, kun tieto muun eläkkeen myöntämisestä on saapunut eläkelaitokselle. Jos ilmoitus jostain syystä on viivästynyt, eläkkeensaaja on pitkältikin ajalta voinut saada päällekkäistä eläke-etuuksia, jonka takaisinperinnän harkintaankaan ei ole lain mukaan ollut mahdollisuuksia.

22 §. Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saaja tulisi oikeutetuksi työeläkelakien mukaiseen eläkkeeseen, ei hänellä olisi oikeutta saada tätä muuta eläkettä maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesti yrittäjätoimintansa perusteella. Perusteluna tälle on, että hän saa vastaavan suuruista eläkettä jo sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmääränä.

23 §. Pykälässä todettaisiin, että sukupolvenvaihdoseläke ei estäisi sen saajaa kartuttamasta eläketurvaansa esimerkiksi työntekijäin eläkelain alaisessa työsuhteessa. Maatalousyrittäjien eläkelain mukaan hänelle ei sitä vastoin voisi enää karttua eläketurvaa.

24 §. Sukupolvenvaihdoseläkkeen maksaminen kytkettäisiin enimmäisansiotuloihin, kuten jo nyt on yleisten varhaiseläkkeiden osalta tehty. Sukupolvenvaihdoseläkettä ei maksettaisi sellaiselta kuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vakiintuneen

ansiotulonsa lisäksi vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän kaksinkertaisena. Raja olisi siten sama kuin työttömyyseläkeläisillä eli 1 877 markkaa kuukaudessa (vuoden 1990 indeksissä). Jos sukupolvenvaihdoseläkeläisellä oli vakiintunutta ansiotuloa muusta kuin maatalousyrittäjätoiminnasta sukupolvenvaihdoksen tapahtuessa, hän saisi eläkkeellä ollessaan säilyttää entisen ansiotasonsa ja lisätä sitä enintään mainitun markkamäärän edestä.

Vakiintunut ansiotulo laskettaisiin viiden viimeisen vuoden, työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisella indeksillä tarkistetun, valtion verotuksessa olevan ansiotulon keskiarvona. Vakiintuneen ansiotulon määrää laskettaessa ei otettaisi huomioon sellaisia maatilatalouden harjoittamiseen liittyviä ansioita, joita 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan ei lueta sivutuloina. Jokainen eläkkeensaaja saisi eläkepäättöksen antamisen yhteydessä tiedon rajamäärästä, jota ansiot eivät ylittä eläkkeen maksun keskeytymättä.

Ansioityöstä saadun ansion käsitettä tulkittaisiin samalla tavoin kuin työttömyyseläkkeessä, poikkeuksena maatalouslomittaja-ansiot, joita ei otettaisi huomioon. Poikkeuksen tarkoituksena on helpottaa pulaa maatalouslomittajista sallimalla sukupolvenvaihdoseläkeläisten työskentely maatalouslomittajana rajoituksetta.

25 §. Sukupolvenvaihdoseläkeläisen työskentelyä tilalla jatkajan apuna ilman palkkaa ei lakiehdotuksessa esitetä rajoitettavaksi. Sukupolvenvaihdos on usein vaiheittainen prosessi, jossa luovuttajat jäävät tilalle asumaan ja osallistuvat ainakin alkuvaiheessa tilan töihin jatkajan apuna. Tällaista työskentelyä ei ole haluttu estää. Käytännössä on kuitenkin esiintynyt tapauksia, joissa tosiasiallinen vastuu tilanpidosta onkin siirtynyt takaisin eläkkeensaajille jatkajan lähdettyä esimerkiksi opiskelemaan. Tällöin voidaan jatkajan sitomusajaksi hyväksyttävästä syystä keskeyttää, mutta ei ole sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän tarkoituksen mukaista, että tosiasiallinen tilanpito tällä välin jää eläkkeensaajien tehtäväksi. Vaikka muodollisesti yrittäjävastuun kantaakin jatkaja, tosiasiallisena maatalousyrittäjänä on pidettävä sukupolvenvaihdoseläkkeensaajaa.

Tällaisten tapausten varalta ehdotetaan, että eläkkeen maksu voitaisiin keskeyttää siksi ajaksi, kun pääasiallinen vastuu tilanpidosta on siirtynyt takaisin sukupolvenvaihdoselä-

kkeensaajalle. Säännöstä sovellettaessa kiinnitettäisiin huomiota toisaalta eläkkeensaajan, toisaalta jatkajan työpanokseen, sekä muihin olosuhteisiin tilalla, muun muassa tuotantosuuntaan. Säännöstä sovellettaisiin vain, kun vastuu tilanpidosta on siirtynyt eläkkeensaajille muutoin kuin tilapäisesti. Käytännössä tilapäiseksi katsottaisiin aina eläkkeensaajan tilanpito, joka on kestänyt alle kolme kuukautta. Samaa aikarajaa sovelletaan 26 §:n nojalla eläkkeen takaisinperintää harkittaessa.

26 §. Eläkkeen keskeyttäminen, takaisinperintä ja jatkaminen 24 ja 25 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on säädelty soveltuvin osin kuten työttömyyseläkkeestä on säädetty. Aiheettomasti maksettu eläke voitaisiin periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen eristä.

Keskeytettyä sukupolvenvaihdoseläkettä ryhdyttäisiin ilmoituksesta uudelleen maksamaan siitä lukien, kun luovuttajalla on oikeus saada eläkettä. Ilmoitukseen tulisi liittää selvitys 24 §:ssä tarkoitettusta ansioityön vähentämisestä tai 25 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa siitä, että tilan työt hoitaa muu kuin eläkkeensaaja.

27 §. Pykälän 24—26 säännöksiä eläkkeen maksamisen keskeyttämisestä ei noudatettaisi, jos sukupolvenvaihdoseläke olisi myönnetty ennen lain voimaantuloa.

28 §. Koska sukupolvenvaihdoseläkkeen perusteena on maatalousyrittäjätoiminnan siirtäminen jatkajalle, edellytetään, että luovuttaja eläkeaikanaan pidättäytyy harjoittamasta maataloutta, kalastusta ja poronhoitoa itsenäisenä yrittäjänä. Jos eläkkeensaaja ryhtyy harjoittamaan näitä toimintoja omaan tai yhteiseen lukuun, eläke lakkauttaisiin. Metsätalouden harjoittaminen olisi edelleenkin mahdollista eläkeaikana.

Jos toiminta on ollut vähäistä tai on olemassa muu erityinen syy, eläke voitaisiin lakkauttaa osittain tai määrääjäksi tai jatkaa eläkkeen maksamista entisen suuruisena. Eläke voitaisiin lakkauttaa tai sitä alentaa taannehtivasti siitä, kun lakkauttamisen aiheuttavaan toimintaan ryhdyttiin. Ehdotetut säännökset vastavat voimassa olevaa lakia.

Ennen lain voimaantuloa myönnettyjen eläkkeiden lakkauttaminen olisi mahdollista vain, jos eläkkeensaaja ryhtyy harjoittamaan maataloutta omaan tai yhteiseen lukuun.

29 §. Eläkkeensaajan täydessä 65 vuotta täydennysosa lakkaisi, koska sen tilalle tulee

kansaneläkelain mukainen vanhuuseläke. Perusmäärä muuttuisi 15 §:n mukaisen perusmäärän suuruiseksi maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseksi vanhuuseläkkeeksi. Jos perusmäärä olisi alennettu puoleen 14 §:n 2 momentin nojalla korkean kauppahinnan vuoksi, perusmäärä muuttuisi siten vanhuuseläkkeen alkaessa täysimääräiseksi.

Momentissa 2 säädettäisiin, miten perhe-eläke lasketaan sukupolvenvaihdoseläkkeen saajan jälkeen. Perhe-eläkettä määrättäessä katsottaisiin, että edunjättäjällä oli kuolinhetkellään maatalousyrittäjätoimintansa perusteella oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkkeen 15 §:n mukaista eli täyden perusmäärän suuruista täyttä työkyvyttömyyseläkettä.

Jos ennen lain voimaantuloa myönnettyssä eläkkeessä on täydennysosan sijasta lisäosa, se lakkaisi eläkkeensaajan täyttäessä 65 vuotta.

30 §. Pykälässä säädettäisiin aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä muissa kuin 26 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. Lähtökohtana olisi, että aiheettomasti maksettu eläke perittäisiin takaisin. Siitä voitaisiin poiketa vain erityisestä syystä. Jos takaisinperittävä määrä on vähäinen, takaisinperinnästä voitaisiin aina luopua. Aiheettomasti maksettu eläke voitaisiin periä takaisin myös kuittaamalla se maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen eristä.

Takaisinperintäsäännös tulisi sovellettavaksi muun muassa 21 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa, joissa täydennysosa voi tulla lakkautettavaksi taannehtivasti. Takaisinperintään ei tällöin ryhdyttäisi, jos perittävä määrä on vähäinen. Perintää harkittaessa kiinnitettäisiin huomiota myös siihen, miten pitkältä ajalta eläkkeensaaja on laiminlyönyt hänelle säädetyn velvollisuuden ilmoittaa eläkeoikeuteensa vaikeavista seikoista, tässä tapauksessa siis saastaan muun eläkkeen myöntämispäätöksensä. Lisäksi takaisinperintäsäännös tulisi käytettäväksi 28 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.

Jatkajamissitoumuksen täyttäminen

31 §. Pykälä sisältää säännökset siitä, milloin 10 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesta jatkajamissitoumuksesta voitaisiin poiketa. Jatkajalla olisi oikeus keskeyttää sitoumuksensa täyttäminen asevelvollisuuden suorittamisen, maatilataloudellisten tai sitä tukevien ammattiopintojen tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi.

Jos este kestäisi vuotta pidemmän ajan, sitoumusaikaa pidennettäisiin vastaavalla ajalla. Tästä voitaisiin poiketa, jos jatkaja osoittaa, että hän itse, hänen aviopuolisonsa tai toinen jatkaja täyttää sitoumuksen velvoitteet.

Säännös laajentaisi mahdollisuuksia sitoumuksen keskeyttämiseen opintojen perusteella. Voimassa olevien säännösten mukaan keskeytys on mahdollista vain maataloudellisten ammattiopintojen vuoksi. Kun maatalouspoliittisin toimin pyritään muutoinkin tukemaan maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan kehittymistä, esitetään, että jatkaja voisi myös sitoumusaikanaan opiskella alalla, joka tukisi tilan toimintaedellytyksiä. Opiskelun tulisi liittyä tilalla jo harjoitettavaan tai suunnitteilla olevaan toimintaan. Tällaisia opintoja olisivat muun muassa metsätalouden ammattiopinnot. Jos opinnot kestäisivät yli vuoden, sitoumusaikaa vastaavasti pidennettäisiin. Sitoumuksen keskeyttäminen ei edelleenkään olisi mahdollista pelkästään yleissivistävien opintojen taikka muiden kuin maatalousalan korkeakouluopintojen perusteella.

Sitoumuksen keskeytysaikana tilanpito tulisi järjestää muutoin kuin sukupolvenvaihdoseläkkeen saajien työpanoksen turvin. Tältä osin viitataan 25 §:n perusteluihin.

32 §. Jos jatkaja ei täyttäisi antamaansa sitoumusta, eläkelaitoksen olisi velvoitettava hänet korvaamaan sukupolvenvaihdoseläkkeen pääoma-arvo, ellei menettely johdu hyväksyttävästä syystä. Säännös vastaa nykyistä lainsäädäntöä.

Jos sitoumuksen laiminlyönti on vähäinen tai painavat kohtuusnäkökohdat sitä muutoin puoltavat, pääoma-arvo voitaisiin jättää osaksi tai kokonaan perimättä. Nykyisen säännöksen mukaan pääoma-arvo voidaan jättää perimättä erityisistä syistä.

Sanonnallisesta erosta huolimatta ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä ratkaisukäytäntöä. Lähtökohtana olisi kuten nykyisinkin koko pääoma-arvon periminen. Siitä poikkeamista koskeva säännös saatettaisiin luopumiseläkelainsäädännön kanssa yhdenmukaiseksi.

Säännökset pääoma-arvosta maksettavasta korosta ja päätöksen täytäntöönpanosta olisivat voimassa olevien säännösten mukaiset.

Ennakkopäätökset

33 §. Eläkkeensaajalla olisi oikeus saada eläkelaitokselta sitova ennakkopäätös siitä, aiheuttaako hänen suunnittelemansa toimenpide eläkkeen maksamisen keskeyttämisen 24 tai 25 §:n mukaan taikka lakkauttamisen 28 §:n mukaan.

34 §. Jatkajalla olisi oikeus saada ennakkopäätös, mitä seuraamuksia hänen aikomansa toimenpide 31—32 §:n mukaan aiheuttaisi.

Lain täytäntöönpano

35 §. Lain täytäntöönpanosta huolehtisivat maatilahallitus, maaseutupiirit (aikaisempi nimitys maatilapiiri on ehdotettu muutettavaksi maaseutupiiriksi hallituksen esityksessä laiksi maatilahallinnosta n:o 67/1990 vp.), maataloussihteerit ja maatalousyrittäjien eläkelaitos. Kunnassa, jossa maataloussihteeriä ei ole, hänelle kuuluvista tehtävistä huolehtisi vastaava kunnan muu maatalousviranomainen. Kunnan muuhun maatalousviranomaiseen sovellettaisiin tällöin, mitä maataloussihteeristä on säädetty. Maaseutupiireille ja maataloussihteereille kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädettäisiin asetuksella kuten nykyisinkin.

Sukupolvenvaihdoseläkeasioiden päätösvalan siirtämisestä maataloushallinnossa viitataan yleisperustelujen kohtaan 3.5.

36 §. Pykälässä säädettäisiin, mistä seikoista maataloussihteerin olisi annettava lausuntonsa. Kohdat 1—3 vastaisivat nykyisinkin maatalousviranomaisten päätösvaltaan kuuluvia asioita eli luovuttajan varallisuutta, maatilaa ja jatkajaa koskevia eläkkeen edellytyksiä.

Uutta olisi kuitenkin kohtaan 2 sisältyvä lausunto siitä, alittaako tilan kauppahinta sen perintökaaren 25 luvun 2 §:n mukaisen arvon kerrottuna luvulla 1,25. Kohdassa 4 edellytettäisiin lausuntoa siitä, mikä mainittu suhdeluku on. Lausunnot molemmista seikoista tarvittaisiin sen vuoksi, että suhdeluvun ollessa suurempi kuin 1,00, mutta alle 1,25, luovuttajalla olisi eläkeoikeus lausunnon 2 kohdan mukaan. Suhdeluku kuitenkin vaikuttaisi eläkkeen määrään. Suhdeluku olisi maataloussihteerin kohdan 4 mukaisella lausunnolla ratkaistu eläkelaitosta sitovasti, mutta suhdeluvusta johtuva alennus eläkkeen määrään kuuluisi eläkelai-

toksen ratkaisovaltaan, koska eläkelaitos muutoinkin laskee eläkkeen määrän.

Kohdan 5 mukaan maataloussihteeri antaisi lausuntonsa muistakin eläkkeen edellytyksistä, mutta lausunto ei tältä osin sitoisi eläkelaitosta.

Maatilahallitukselle ehdotetaan annettavaksi valtuus erikseen määrätä, missä tapauksissa lausunnon antaisi maataloussihteerin sijasta maaseutupiiri.

37 §. Pykälässä ehdotetaan säilytettäväksi eläkelaitoksen velvollisuus alistaa maaseutupiirin lausunto maatilahallituksen ratkaistavaksi, jos eläkelaitos katsoo, että maaseutupiiri on soveltanut lakia sen ratkaisovaltaan kuuluvien asioiden osalta ilmeisen väärin tai että asia on selvästi tulkinnanvarainen. Vastaavin edellytyksin eläkelaitoksen tulisi alistaa maataloussihteerin lausunto maaseutupiiriin ratkaistavaksi. Menettelyllä edistetään yhdenmukaista ratkaisukäytäntöä maatalousviranomaisissa.

Eläkelaitos ei voisi ratkaisussaan poiketa maatalousviranomaisten lausunnosta niiden päätösvaltaan kuuluvien 36 §:n 1 momentin 1—4 kohtien osalta.

38 §. Lain tarkoituksena toteutumista valvoisivat eläkelaitoksen ohella maaseutupiirit ja maataloussihteerit.

Muutoksenhaku

39 §. Maataloussihteerin ja maaseutupiiriin eläkelaitosta sitovasta lausunnosta, jonka mukaan eläkeoikeutta ei 36 §:n 1 momentin 1—3 kohtien mukaan ole, tai 4 kohdan mukaista suhdelukua koskevasta lausunnosta valitettaisiin maatilahallitukseen. Maatilahallituksen vastaavasta lausunnosta valitettaisiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muista kuin tämän lain 39 §:n 1 ja 2 momentissa mainituista lausunnoista ei olisi valitusoikeutta, koska maatalousviranomaiset eivät ratkaise asiaa muilta osin eläkelaitosta sitovasti.

40 §. Eläkelaitoksen päätökseen haettaisiin muutosta eläkelautakunnalta ja edelleen vakuutusosikeudelta, joissa maatalousyrittäjien eläkelain nojalla määrättyt jäsenet toimisivat maatalousyrittäjien edustajina myös tämän lain soveltamista koskevissa asioissa.

Eläkelaitoksen päätökseen ei saisi hakea muutosta, jos eläkehakemus on hylätty maatalousviranomaisen eläkelaitosta sitovan lausunnon perusteella. Tällöin muutosta on haettava

maatalousviranomaisen lausuntoon kuten 39 §:ssä säädetään.

kuutuslain mukaiset vakuutusmaksut kuten nykyisinkin.

Kustannukset

41 §. Sukupolvenvaihdoseläkkeiden rahoitus määräytyisi voimassa olevan rahoitusperiaatteen pohjalta samalla tavalla kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukaisten kustannusten rahoitus. Maatalousyrittäjien eläkelain mukaan eläkkeiden ja muiden etuuksien kustantamisesta vastaavat maatalousyrittäjien eläkelaitos ja valtio. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kustannettava osuus muodostuu eläkelaitoksen saamista vakuutusmaksuista, joista on vähennetty eläkelaitoksen kohtuulliset hoitokulut, ja sijoitusten tuotosta. Muilta osin valtio vastaa eläkkeiden ja etuuksien kustantamisesta.

Valtion osuutena maksettavat sukupolvenvaihdoseläkkeiden ennakot määrättäisiin ja maksettaisiin yhdessä maatalousyrittäjien eläkelain mukaisten ennakoiden kanssa.

Indeksitarkistus

42 §. Pykälän mukaan 5 §:n 1 momentin 3 kohtaan sisältyvä enimmäissivutulomäärä ja 8 §:ään sisältyvä enimmäisvarallisuusmäärä olisivat sidottuja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaiseen indeksiin.

Viittaussäännökset

43 §. Viittaussäännöksen nojalla sukupolvenvaihdoseläkkeeseen sovellettaisiin työntekijäin eläkelain säännöksiä, jotka koskevat muun muassa eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuutta eläkeoikeutensa tai eläkkeen määrään vaikuttavista seikoista, eläkkeen maksamista ulkomaille tai muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen sekä eläkkeeseen maksun viivästymisen johdosta tulevaa korotusta.

Momentin 2 nojalla eläkelaitoksella olisi oikeus saada lain täytäntöönpanossa tarvitsemansa tiedot eläketurvakeskukselta.

Momentin 3 nojalla sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärästä voitaisiin asetuksessa tarkemmin säädetyin tavoin vähentää eläkkeensaajan maksamatta jääneet maatalousyrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien tapaturmava-

Tarkemmat säännökset

44 §. Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annettaisiin asetuksella.

Voimaantulo

45 §. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1991 alusta.

Voimaantulosäännöksen 2 momentti sisältää erityissäännöksen eläkkeen perusmäärän laskemisesta osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttuessa sukupolvenvaihdoseläkkeeksi. Tällöin sovelletaan tulevan ajan eläkkeen laskemisessa maatalousyrittäjien eläkelain 8 i §:n 3 momenttia, jos osatyökyvyttömyyseläke on myönnetty 1 päivänä tammikuuta 1989 tai sen jälkeen sattuneen eläketapahtuman perusteella. Voimaantulosäännös on nykyisen ratkaisukäytännön mukainen.

1.2. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

6 a—6 g §. Pykälät kumottaisiin ja säännökset siirrettäisiin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelakiin siten kuin ehdotuksessa hallituksen esitykseksi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelaksi ehdotetaan. Maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelakia sovellettaisiin soveltuvin osin myös kumottaviksi ehdotettujen säännösten nojalla myönnettyihin sukupolvenvaihdoseläkkeisiin.

15 §. Muutoksenhakua koskeva 1 momentin säännös sisältää viittauksia sukupolvenvaihdoseläketä koskeviin, nyt kumottaviksi ehdotettuihin säännöksiin. Mainitut viittaukset tulisi poistaa.

Tiettyjä sukupolvenvaihdoseläkepäätöksiä koskeva muutoksenhakukielto siirrettäisiin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelakiin, jolloin 2 momentti kumottaisiin.

16 §. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tehtävät todetaan 1 momentissa. Niihin lisättäisiin huolehtiminen viljelijöiden sukupolvenvaihdoseläketurvasta.

1.3. Laki työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta

8 §. Momentti 4 sisältää luettelon yhteensovituksessa huomioon otettavista peruseläkkeistä. Sen kohtaan 10 lisättäisiin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelain mukaisen eläkkeen perusmäärä.

1.4. Laki rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain 4 a §:n muuttamisesta

4 a §. Rintamaveteraanien varhaiseläkkeen estäviin eläkkeisiin lisättäisiin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelain mukainen eläke.

1.5. Laki kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta

26 §. Kansaneläkkeen lisäosaa vähentäviin eläkkeisiin lisättäisiin 1 momentin 5 kohtaan maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelain mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä.

1.6. Laki työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta

5 §. Työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 9 kohtaan lisättäisiin säännös, jonka mukaan päivärahaoikeutta ei ole ajalta, jolta henkilö saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelain mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä.

1.7. Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 12 §:n muuttamisesta

12 §. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan tapaturmavakuutuslain 16 §:n 6 momentissa tarkoitettua vähimmäisvuosityöansiota ei sovellettaisi myöskään silloin, kun työvahinko on sattunut aikana, jolta vahingoittuneella on oikeus saada maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelain mukaista eläkettä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset annettaisiin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkeasetuksessa.

3. Voimaantulo

Maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelaki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1991 alusta. Lakia sovellettaisiin tapauksiin, joissa maatilan luovutus tapahtuu aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 1991 ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1995. Sukupolvenvaihdoseläkelakiin liittyvät muut lainmuutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan samanaikaisesti sukupolvenvaihdoseläkelain kanssa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleisiä säännöksiä

1 §

Sukupolvenvaihdosten edistämiseksi jatkamiskelpoisilla maataloilla myönnetään tämän lain nojalla sukupolvenvaihdoseläkettä maatalousyrittäjille, jotka vuosina 1991—1995 luovuttavat maatilansa jatkajalle.

Tätä lakia noudatetaan soveltuvin osin myös silloin, kun sukupolvenvaihdoseläke on myönnetty maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) nojalla ennen vuotta 1991 tapahtuneen maatilaluovutuksen perusteella.

2 §

Maatalousyrittäjällä tarkoitetaan tässä laissa maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maataloutta.

Maatilalla tarkoitetaan yhden tai useamman tilan tai tilanosan muodostamaa maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena.

3 §

Tätä lakia sovellettaessa katsotaan maatilaluovutuksen tapahtuneen sinä ajankohtana, jona luovutuskirja on allekirjoitettu.

Luovuttaja

4 §

Oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen on:

1) maatalousyrittäjällä, joka luovuttaa tässä laissa säädetyin tavoin maatilansa 10 §:ssä tarkoitettulle jatkajalle;

2) maatalousyrittäjän aviopuolisolla, jolla ei ole omistusoikeutta maatilaan, jos maatilanoimistava aviopuoliso luovuttaa tässä laissa säädetyllä tavalla maatilansa; ja

3) maatalousyrittäjän leskellä, jos luovutettava maatila kuuluu omaisuuteen, johon hänellä on avio-oikeus.

Edellä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua henkilöä kutsutaan jäljempänä *luovuttajaksi*.

5 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että luovuttaja viitenä vuotena välittömästi ennen maatilaluovutusta:

1) on harjoittanut omaan tai yhteiseen lukuun maataloutta vähintään neljänneksellä luovutettavan maatilanoimistavalla peltoalasta;

2) on asunut luovutettavalla maatilalla, jollei maatilanoimistavalla asumiseen ole ollut erityistä syytä; ja

3) ei ole saanut muusta kuin maatilataloudesta valtion verotuksessa veronalaista tuloa tai muuta asetuksessa tarkemmin säädettävää tuloa keskimäärin enempää kuin 60 000 mark-

kaa kalenterivuodessa; tällöin voidaan jättää huomioon ottamatta sellainen maatilatalouden harjoittamiseen liittyvä tulo, jonka saaminen päättyy maatilalan luovutuksen takia.

Sovellettaessa I momentin 1 kohdan säännöstä katsotaan luovuttajan jatkaneen maatalouden harjoittamista myös peltoalalla, joka on kesannoitu siten, että valtio maksaa siitä kesannoimispalkkiota.

6 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että maatilalan luovutus tapahtuu aikaisintaan vuotta ennen kuin luovuttaja täyttää 55 vuotta mutta kuitenkin ennen kuin hän täyttää 65 vuotta.

Sen estämättä, mitä I momentissa on säädetty sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen alaikärajaista, luovuttajalla on, jos luovutus tapahtuu aikaisintaan viittä vuotta ennen kuin hän täyttää 55 vuotta, oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen edellyttäen, että:

1) hänen I momentissa tarkoitetut edellytykset täyttävä aviopuolisonsa on oikeutettu sukupolvenvaihdoseläkkeeseen;

2) hänen maatalousyrittäjätoimintaa harjoittanut aviopuolisonsa on tullut oikeutetuksi 7 §:ssä tarkoitettuun eläkkeeseen tai kuollut aikaisintaan viisi vuotta ennen luovutusta; tai

3) yhtymän I momentissa tarkoitetut edellytykset täyttävä muu osakas, jonka kanssa luovuttaja on harjoittanut maatilataloutta luovutettavalla maatilalla yhtymän lukuun, on oikeutettu sukupolvenvaihdoseläkkeeseen.

Eläkettä ei kuitenkaan suoriteta ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä.

7 §

Oikeutta sukupolvenvaihdoseläkkeeseen ei ole luovuttajalla, joka luovutuksen tapahtuessa saa:

1) kansaneläkelain (347/56) mukaista toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, työttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä; tai

2) maatalousyrittäjien eläkelain mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä, työttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä.

8 §

Oikeutta sukupolvenvaihdoseläkkeeseen ei myöskään ole, jos maatilalan luovutuksen tapah-

duttua luovuttajan ja hänen aviopuolionsa yhteenlaskettu varallisuus kohtuullisen käyvän hinnan mukaan arvioituna ylittää 1 500 000 markkaa, kun varallisuutena otetaan huomioon:

1) raha, saamiset ja talletukset;

2) arvopaperit; ja

3) kiinteä omaisuus mukaan lukien vuoden aikana ennen luovutusta muulle kuin jatkajalle vastikkeetta tai kohtuullista käypää hintaa alhaisemmalla hinnalla luovutettu kiinteä omaisuus siltä osin kuin sovittu vastike alittaa kohtuullisen käyvän hinnan.

Sovellettaessa I momenttia varallisuudesta vähennetään velat. Varallisuutena ei oteta huomioon luovuttajan tai hänen perheensä vakiiniseksi asunnoksi tarkoitettua asuntoa tai, jos tällaista asuntoa luovutuksen tapahduttua ei ole, sen hankkimiseen varattavaa kohtuullista rahamäärää.

9 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että luovuttaja luovutuksen tapahtuttua pysyvästi lopettaa maatalouden, ammatillaisen kalastuksen ja poronhoidon harjoittamisen omaan tai yhteiseen lukuun.

Jatkaja

10 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että henkilö, jolle maatala luovutetaan, (*jatkaja*):

1) on ikänsä, terveydentilansa ja ammattitaitonsa puolesta sopiva harjoittamaan maatilataloutta maatilalla;

2) olisi muusta kuin maaseutuelinkeinolaissa (/) tarkoitettua toiminnasta saamiensa tulojen estämättä oikeutettu saamaan sanotun lain mukaista tukea; ja

3) on antanut jatkamissitoumuksen, jossa hän velvoittautuu, mikäli eläke myönnetään, pitämään luovutetun maatilalan pirstomattomana omistuksessaan sekä asumaan maatilalla tai tarkoituksenmukaiseksi katsottavalla etäisyydellä siitä ja itse työhön osallistumalla harjoittamaan sillä maataloutta vähintään viiden vuoden ajan eläkkeen alkamisesta.

Asetuksella säädetään tarkemmin, mitä on pidettävä I momentin 3 kohdassa tarkoitettuna tarkoituksenmukaisena asumisetaisyysena.

Maatila voidaan luovuttaa myös yhteisesti kahdelle 1 momentissa tarkoitetut edellytykset täyttävälle jatkajalle yhdessä viljeltäväksi. Tällöin avioparia pidetään yhtenä jatkajana.

Maatila

11 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että:

1) luovutettava maatila ei alita maatilän vähimmäiskokoa, jona pidetään kahta hehtaaria peltoa, eikä ylitä maaseutuelinkeinolain 13 §:ssä säädettyä maatilän enimmäiskokoa;

2) maatila on jatkamiskelpoinen siten, että

a) se käsittää luovutushetkellä ja ainakin viimeisen vuoden sitä ennen vähintään 12 hehtaaria peltoa tai, jos jatkajia 10 §:n 3 momentin mukaisesti on kaksi, 24 hehtaaria peltoa, taikka;

b) jos peltoa on vähemmän, että maatilalla maaseutuelinkeinolain 7 §:n mukaan on taloudelliset edellytykset jatkuvaan kannattavan toiminnan harjoittamiseen, ottaen kuitenkin huomioon, että kannattavuus arvioidaan maatalousyrittäjien eläkelaisissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan perusteella; ja

3) maatilaa ei ole 10 vuoden aikana ennen luovutusta pirstottu eikä sitä luovutuksen yhteydessä pirstota niin, että jatkaja ei voisi maaseutuelinkeinolain 12 §:n mukaan saada tukea maatilatalouteen.

12 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä on:

1) että luovuttaja on omistanut luovutettavan maatilän maatalousmaasta luovutushetkellä ja ainakin viiden vuoden ajan sitä ennen vähintään neljänneksen; ja

2) ettei jatkaja ole omistanut maatilän maatalousmaasta ennen luovutusta enempää kuin puolet.

Määrättäessä luovuttajan ja jatkajan omistusosuuksia luetaan kummankin osuuteen myös hänen aviopuolionsa omistama osuus luovutettavan maatilän maatalousmaasta. Omistusosuuksia määrättäessä maatalousmaa määritellään maatalousyrittäjien eläkelain 2 §:n 2 momentin mukaisesti.

Omistusosuuksia määrättäessä ei maatilaa katsota kuuluvaksi aluetta, jonka jatkaja omistaa yksin tai yhdessä muun henkilön kuin

luovuttajan tai tämän aviopuolison kanssa ja joka ei ole aikaisemminkaan ollut luovuttajan tai tämän aviopuolison omistuksessa.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, on maatalousyrittäjän leskellä oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen, jos jatkaja on saanut omistukseensa yli puolet maatilasta sen johdosta, että maaseutuelinkeinolain 16 §:n 2 momentissa tarkoitetun, vaiheittaiseen omistajanvaihdokseen liittyvän sitoumuksen antanut maatalousyrittäjä on kuollut.

13 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että luovutettavasta maatilasta sovittu vastike on enintään 1,25 kertaa kysymyksessä olevan omaisuuden perintökaaren 25 luvun 2 §:n mukaisen arvon suuruinen.

Sovellettaessa 1 momentin ja 14 §:n 2 momentin säännöksiä maatilän vastikkeessa otetaan huomioon myös sovittu irtaimiston arvo. Perintökaaren 25 luvun 2 §:n mukaista arvoa määriteltäessä irtaimiston arvo lasketaan siten kuin maaseutuelinkeinolain nojalla tarkemmin säädetään.

Eläkkeen määrä

14 §

Sukupolvenvaihdoseläke koostuu perusmäärästä ja täydennysosasta siten kuin 15 ja 16 §:ssä säädetään.

Perusmäärää ja täydennysosaa alennetaan puoleen täydestä määrästä, jos luovutettavasta maatilasta sovittu vastike on 1,01—1,25 kertaa kysymyksessä olevan omaisuuden perintökaaren 25 luvun 2 §:n mukaisen arvon suuruinen.

15 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä on yhtä suuri kuin se maatalousyrittäjien eläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka maatalousyrittäjälle olisi myönnetty, jos hänellä maatilän hallinnan siirtymishetkellä olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen.

Perusmäärän suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon sellaista oikeutta eläkkeeseen, joka perustuu maatalousyrittäjän työ- tai virkasuhteeseen taikka muuhun kuin maatalousyrittäjien eläkelaisissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan eikä sitä määrättäessä myöskään sovelle-

ta, mitä maatalousyrittäjien eläkelain 8 i §:n 3 momentissa on säädetty.

Perusmäärään sovelletaan, mitä työntekijäin eläkelain 7 c, 8 ja 8 a §:ssä on säädetty. Perusmäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

Sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärästä ja sukupolvenvaihdoseläkkeen saajasta on jäljempänä säädettyin poikkeuksin muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on säädetty.

16 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa on yhtä suuri kuin se kansaneläkkeen pohja- ja lisäosan yhteismäärä, joka luovuttajalle olisi myönnetty, jos hänellä sukupolvenvaihdoseläkkeen alkaessa olisi ollut oikeus kansaneläkkeeseen. Täydennysosan määrää laskettaessa rinnastetaan sukupolvenvaihdoseläkettä saava puoliso sellaiseen puolisoon, joka saa kansaneläkettä. Täydennysosaan sisältyvä täysimääräinen lisäosa on kuitenkin määrältään 85 prosenttia, jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saaja on avioliitossa. Lisäosaa laskettaessa ei kuitenkaan sovelleta, mitä kansaneläkelain 28 §:ssä on säädetty.

Täydennysosa tarkistetaan yleisten elinkustannusten muutosten mukaan siten kuin kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään.

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty täydennysosasta, ei sovelleta, kun sukupolvenvaihdoseläke on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneen maatilaluovutuksen perusteella. Tällaisen eläkkeen täydennysosan määrää alennetaan 16 prosentilla ja lisäosan määrää 12 prosentilla, jos eläkkeensaajan aviopuolisollakin on oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen. Alennus poistetaan aviopuolison kuolemaa seuraavan kuukauden alusta. Täydennysosaa tai sitä vastaavaa lisäosaa tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

Eläkkeen hakeminen

17 §

Sukupolvenvaihdoseläkettä haettaessa on eläkelaitokselle toimitettava luovutuskirja tai sen oikeaksi todistettu jäljennös. Eläkkeen hakemisesta muutoin säädetään tarkemmin asetuksella.

18 §

Sukupolvenvaihdoseläkettä voi hakea myös ehdollisena. Hakijan on tällöin toimitettava eläkelaitokselle luovutuskirjan luonnos, jonka tulee olla eläkkeen hakijan ja jatkajan allekirjoittama. Eläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, että luovutus tapahtuu luonnoksessa mainituin ehdoin ja että eläkelaitokselle toimitetaan luovutuskirja tai sen oikeaksi todistettu jäljennös.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ehdollinen päätös raukeaa, jos luonnosta vastaava luovutuskirjaa tai sen jäljennöstä ei ole toimitettu eläkelaitokselle kuuden kuukauden kuluessa ehdollisen päätöksen antamisesta.

Kun eläkehakemus ratkaistaan tämän pykälän nojalla, pidetään 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä arvioitaessa luovutushetkenä sitä ajankohtaa, jona eläkettä on haettu. Eläkkeen suuruuden määräämistä varten eläkkeen alkamisajankohtana pidetään sen kalenterikuukauden alkua, jonka aikana ehdollinen päätös annetaan.

Eläkkeen maksaminen, lakkauttaminen ja lakkaaminen

19 §

Sukupolvenvaihdoseläkettä suoritetaan 3 §:ssä tarkoitettusta maatilaluovutusajankohdasta, ei kuitenkaan ennen kuin:

- 1) luovuttaja on täyttänyt 6 §:n 3 momentissa säädetyn iän;
- 2) maatilanhallinta on siirtynyt jatkajalle;
- 3) luovuttaja on lopettanut 9 §:ssä tarkoitettun toiminnan; ja
- 4) jatkaja täyttää ne ehdot, joihin hän on jatkamissitoumuksella 10 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti sitoutunut.

Eläkettä ei kuitenkaan makseta vuotta pitemmältä ajalta ennen eläkkeen hakemista eikä vajaalta kalenterikuukaudelta.

20 §

Jos maatalousyrittäjien eläkelaiissa tarkoitettun osatyökyvyttömyyseläkkeen tai osa-aika-eläkkeen saajalle myönnetään sukupolvenvaihdoseläke, muutetaan osatyökyvyttömyyseläke tai osa-aikaeläke sukupolvenvaihdoseläkkeeksi lähinnä seuraavasta mahdollisesta erääntymispäivästä siltä osin kuin eläke perustuu maatalousyrittäjien eläkelaiissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan. Ne sukupolvenvaihdoseläkkeeksi muutetut eläkkeen erät, jotka on maksettu sukupolvenvaihdoseläkkeen alkamisen jälkeen, katsotaan sukupolvenvaihdoseläkkeen osasuorituksiksi.

21 §

Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetään kansaneläkelain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työttömyyseläke tai varhennettu vanhuuseläke, sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa lakkautetaan. Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetty edellä tarkoitettu eläke lakkaa, täydennysosan maksaminen aloitetaan uudelleen eläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

Jos kuitenkin sellaiselle sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle, jonka eläke on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneen maatilalan luovutuksen perusteella ja jonka eläkkeessä on täydennysosan sijasta lisäosa, myönnetään kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, vähennetään lisäosasta sanottu kansaneläkkeen määrä sellaisena kuin se on kansaneläkkeen alkaessa. Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetty kansaneläke lakkaa, poistetaan kansaneläkkeen vuoksi lisäosasta tehty vähennys kansaneläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

22 §

Siltä ajalta, jolta sukupolvenvaihdoseläkettä maksetaan, ei sen saajalla ole oikeutta saada muuta eläkettä maatalousyrittäjien eläkelaiissa tarkoitettun yrittäjätoimintansa perusteella.

23 §

Sukupolvenvaihdoseläkettä ei pidetä sellaisena eläkkeenä, jonka saaminen estää eläkeoikeuden syntymisen työ- tai virkasuhteen taikka muun kuin maatalousyrittäjien elä-

kelaiissa tarkoitettun yrittäjätoiminnan perusteella.

24 §

Sukupolvenvaihdoseläkettä ei makseta kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ja ansaitsee luovutuksen tapahtuessa vakiintuneen ansiotulonsa lisäksi kuukaudessa vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun markkamäärän kaksinkertaisena. Vakiintuneena ansiotulona pidetään eläkkeensaajan muusta kuin maatalataloudesta saaman valtion verotuksessa veronalaisen ja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisella indeksillä tarkistetun ansiotulon keskiarvoa viideltä viimeiseltä kalenterivuodelta ennen luovutusta. Tällöin ei oteta huomioon tuloa, jota 5 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla on pidetty maatalatalouden harjoittamiseen välillisesti liittyvänä tulona.

Ansioihin ei lueta tuloa maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetussa laissa (2/85) tarkoitettusta maatalouslomittajan työstä.

25 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaajan työpanos ja olosuhteet luovutetulla maatilalla huomioon ottaen pääasiallisen vastuun maatalatalouden harjoittamisesta on katsottava siirtyneen muutoin kuin tilapäisesti takaisin eläkkeensaajalle.

26 §

Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella sukupolvenvaihdoseläkettä ei 24 tai 25 §:n mukaan saisi maksaa, eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 24 tai 25 §:n perusteella olisi saatu maksaa, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin. Jos eläkettä ei ole perittävä takaisin kolmea kuukautta pitemmältä ajalta, eläkelaitos voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista tämän lain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen eristä.

Sukupolvenvaihdoseläkettä, jonka maksu on keskeytetty 24 tai 25 §:n nojalla, ryhdytään eläkkeensaajan kirjallisesta ilmoituksesta maksamaaan uudestaan siitä lukien, kun hänellä on oikeus saada eläkettä, ei kuitenkaan takautu-

vasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen ilmoitusta. Ilmoitukseen on liitettävä selvitys siitä, että 24 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa ansiotulot jäävät alle säännöksessä mainitun määrän tai 25 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa pääasiallinen vastuu maatilatalouden harjoittamisesta on muulla kuin eläkkeensaajalla.

27 §

Mitä 24—26 §:ssä säädetään, ei sovelleta, jos sukupolvenvaihdoseläke on myönnetty ennen vuotta 1991 tapahtuneen maatilan luovutuksen perusteella.

28 §

Sukupolvenvaihdoseläke lakkautetaan, jos eläkkeensaaja ryhtyy harjoittamaan maataloutta, ammattimaista kalastusta tai poronhoitoa omaan tai yhteiseen lukuun.

Mitä 1 momentissa säädetään kalastuksesta ja poronhoidosta, ei koske sellaista sukupolvenvaihdoseläkkeen saajaa, jonka eläke on myönnetty ennen vuotta 1991 tapahtuneen maatilan luovutuksen perusteella.

Jos eläkkeensaajan 1 tai 2 momentissa tarkoitettu toiminta on ollut vähäistä tai tälle toiminnalle on ollut olemassa muu erityinen syy, voidaan eläke lakkauttaa osaksi tai määrääjäksi taikka päättää, että eläke maksetaan entisen suuruisena.

Eläke voidaan lakkauttaa tai sitä alentaa siitä lukien, kun tässä pykälässä tarkoitettuun toimintaan ryhdyttiin.

29 §

Eläkkeensaajan täyttyessä 65 vuotta sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa lakkaa ja perusmäärä muuttuu 15 §:n mukaisen perusmäärän suuruiseksi maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseksi vanhuuseläkkeeksi.

Määrättäessä perhe-eläkkeen suuruutta sukupolvenvaihdoseläkkeen saajan jälkeen katsotaan, että edunjättäjällä oli kuolinhetkellään maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettun yrittäjätoimintansa perusteella oikeus saada tämän lain 15 §:n mukaisen perusmäärän suuruista täyttä työkyvyttömyyseläkettä.

Mitä 1 momentissa säädetään täydennysosasta, koskee myös lisäosaa, jos sukupolvenvaihdoseläke on myönnetty ennen vuotta 1991 tapahtuneen maatilan luovutuksen perusteella ja sukupolvenvaihdoseläkkeessä on täydennysosan sijasta lisäosa.

30 §

Muissa kuin 26 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa aiheettomasti maksettu tämän lain mukainen eläke on perittävä takaisin siten kuin tässä pykälässä säädetään. Eläkelaitos voi kuitenkin erityisestä syystä luopua takaisin perimisestä osittain tai kokonaan. Takaisin perimisestä ei kuitenkaan saa luopua, jos eläkkeen myöntäminen tai maksaminen on johtunut eläkkeensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä, paitsi milloin takaisinperittävä määrä on vähäinen.

Aiheettomasti maksettu eläke saadaan peria takaisin myös kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista tämän lain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen eristä. Kulloinkin suoritettava eläke-erästä ei saa eläkkeensaajan suostumuksetta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen kun eläke-erästä on ennakkoperintälain (418/59) nojalla pidätetty ennakko taikka rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) nojalla lähdevero.

Jatkamissitoumuksen täyttäminen

31 §

Jatkajalla on oikeus keskeyttää 10 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun jatkamissitoumuksensa täyttäminen asevelvollisuutensa suorittamisen, maatilataloudellisten tai maatilataloutta tukevien ammattiopintojensa taikka muun hyväksyttävän syyn vuoksi. Tällaisen esteen kestäessä vuotta pitemmän ajan eläkelaitoksen on pidennettävä sitoumusaikaa vastaavalla ajalla, jollei jatkaja osoita, että hän itse, hänen aviopuolisonsa tai toinen jatkaja täyttää jatkamissitoumuksen velvoitteet.

32 §

Jollei jatkaja täytä jatkamissitoumustaan eikä tämä johdu 31 §:ssä tarkoitettua hyväksyttävästä syystä, on eläkelaitoksen velvoitettava hänet korvaamaan eläkelaitokselle sukupolvenvaihdoseläkkeen pääoma-arvo, joka määrätään sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Jos sitoumuksen laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä tai painavat kohtuusnäkökohdat sitä muutoin puoltavat, eläkelaitos voi kuitenkin

päätää, että eläkkeen pääoma-arvo jätetään osaksi tai kokonaan jatkajalta perimättä.

Pääoma-arvosta on maksettava kymmenen prosentin suuruinen vuotuinen korko eläkelaitoksen päätöksen antamisesta lukien.

Eläkelaitoksen lainvoimainen päätös pääoma-arvon korvaamisesta korkoineen saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiaassa annettu lainvoiman saanut tuomio.

Ennakkopäätökset

33 §

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalla on oikeus saada eläkelaitokselta sitova ennakkopäätös siitä, aiheuttaako hänen suunnittelemansa toimenpide eläkkeen maksamisen keskeyttämisen 24 tai 25 §:n mukaan taikka eläkkeen lakkauttamisen 28 §:n mukaan.

34 §

Jatkajalla on oikeus saada eläkelaitokselta sitova ennakkopäätös siitä, onko hänen aikomansa menettely katsottava 31 §:ssä tarkoitetuksi jatkamissitoumuksen keskeyttämiseksi tai 32 §:ssä tarkoitetuksi toimenpiteeksi ja mitä seuraamuksia menettely mainitun säännöksen mukaan aiheuttaa.

Lain täytäntöönpano

35 §

Tämän lain täytäntöönpanosta huolehtivat maatilahallitus, maaseutupiirit, kuntien maataloussihteerit sekä maatalousyrittäjien eläkelaisissa tarkoitettu maatalousyrittäjien eläkelaitos, jäljempänä eläkelaitos.

Maataloussihteerille tämän lain mukaan kuuluvista tehtävistä huolehtii maatalouslautakunta taikka sitä vastaava toimielin tai muu viranomainen, jos kunnassa ei ole maataloussihteriä. Mitä tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetään maataloussihteeristä, koskee tällöin vastaavaa muuta viranomaista.

Tämän lain mukaan maataloussihteerille, maaseutupiirille ja maatilahallitukselle kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asetuksella.

36 §

Maataloussihteerin on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä:

1) ylittääkö luovuttajan ja hänen aviopuolisonsa varallisuus 8 §:ssä säädetyn enimmäismäärän;

2) täyttääkö maatila 11 ja 13 §:ssä säädetty edellytykset;

3) täyttääkö jatkaja 10 §:ssä säädetty edellytykset;

4) mikä 14 §:n 2 momentin mukaan on luovutettavasta maatilasta sovitun vastikkeen suhde kysymyksessä olevan omaisuuden perintökaaren 25 luvun 2 §:n mukaiseen arvoon; sekä

5) ovatko muutkin sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytykset olemassa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, on lausunnon antaminen eläkelaitokselle sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksistä maaseutupiirin asiana niissä tapauksissa, joiden osalta maatiiahallitus on niin määrännyt.

37 §

Jos eläkelaitos katsoo, että maataloussihteerin tai maaseutupiiri on lausunnossaan 36 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettujen eläkkeen saamisen edellytysten tai 4 kohdassa tarkoitettun suhdeluvun määrittämisen osalta soveltanut lakia ilmeisen väärin tai että asia sanotuista osin selvästi tulkinnanvarainen, eläkelaitoksen tulee alistaa maataloussihteerin eläkehakemuksesta antama lausunto maaseutupiirille ja vastaavasti maaseutupiirin lausunto maatilahallitukselle.

Eläkelaitoksella, eläkelautakunnalla ja vaakuutusosikeudella ei ole oikeutta poiketa ratkaisussaan maataloussihteerin, maaseutupiirin tai maatilahallituksen lausunnosta siltä osin kuin se koskee 36 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä tai 4 kohdassa tarkoitettua suhdelukua.

38 §

Maataloussihteerin ja maaseutupiirin tehtävänä on eläkelaitoksen ohella valvoa, että sukupolvenvaihdoseläkkeen saaja pidättäytyy tässä laissa edellytetyllä tavalla maatalouden, ammattimaisen kalastuksen ja poronhoidon harjoittamisesta ja että jatkaja täyttää 10 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun jatkamissitoumuksensa.

Muutoksenhaku

39 §

Maataloussihteerin ja maaseutupiirin lausuntoon sisältyvään ratkaisuun, jonka mukaan 36 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuja eläkkeen saamisen edellytyksiä ei ole olemassa, sekä momentin 4 kohdassa tarkoitettua suhdelukua koskevaan ratkaisuun haetaan muutosta valittamalla maatilahallitukseen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Valitus voidaan sanotun määräajan kuluessa toimittaa myös maataloussihteerille tai, milloin kysymyksessä on maaseutupiirin ratkaisu, myös maaseutupiirille. Maataloussihteerin ja maaseutupiirin tulee tällöin toimittaa valitus lausuntonsa ohella maatilahallitukselle.

Maatilahallituksen 1 momentissa tarkoitettua asiassa antamaan ratkaisuun haetaan muutosta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Muuhun kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun maataloussihteerin, maaseutupiirin tai maatilahallituksen tämän lain nojalla antamaan ratkaisuun ei saa hakea muutosta valittamalla.

40 §

Eläkelaitoksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettulta eläkelautakunnalta siten kuin työntekijäin eläkelaisissa on säädetty. Sosiaali- ja terveysministeriön maatalousyrittäjien eläkelain 18 §:n 1 momentin nojalla määräämät eläkelautakunnan jäsenet toimivat maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vakuutettujen edustajina myös tätä lakia sovellettaessa.

Muutosta tämän lain nojalla annettuun eläkelautakunnan päätökseen sekä eläkelaitoksen ja eläkelautakunnan päätöksen poistamista saa hakea vakuutusoikeudelta siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään. Niiden asioiden käsittelyssä, joihin tätä lakia on sovellettava, toimivat vakuutusoikeudessa siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkojäsenenä valtioneuvoston maatalousyrittäjien eläkelain 18 §:n 2 momentin nojalla määräämät edustajat.

Jos eläkelaitos on hylännyt eläkehakemuksen sillä perusteella, ettei 36 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuja eläkkeen edellytyksiä ole olemassa, ei eläkelaitoksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla.

Erinäiset säännökset

41 §

Tämän lain mukaiset eläkemenot ja hoitokulut yhdistetään maatalousyrittäjien eläkelain mukaisiin vastaaviin kuluihin ja kustannetaan siten kuin maatalousyrittäjien eläkelain 13 §:ssä säädetään sanotun lain mukaisten eläkkeiden, muiden etuuksien ja hoitokulujen kustannuksista vastaamisesta.

Valtion tulee suorittaa kunakin vuonna kuukausittain enakkona määrä, joka vastaa 1 momentin mukaisesti valtion suoritettavaksi arvioitua määrää. Ennakot määrätään ja maksetaan yhdessä maatalousyrittäjien eläkelain 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen valtion ennakoiden kanssa.

42 §

Tässä laissa säädetyt markkamäärät vastaavat vuodelle 1991 vahvistettavaa palkkaindeksilukua. Ne tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

43 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 9 ja 9 a §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa, 19 d ja 20—21 a §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16 ja 17 §:ssä sekä 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella on oikeus saada eläketurvakeskukselta maksutta tämän lain nojalla käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot.

Tämän lain mukaisen eläkkeen perusmäärästä voidaan vähentää eläkkeensaajan maksamatta jääneet maatalousyrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) mukaiset vakuutusmaksut sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

44 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Lain voimaantulo

45 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199.

Tämän lain 15 §:n 2 momentin estämättä
sovelletaan maatalousyrittäjien eläkelain

8 i §:n 3 momenttia muutettaessa osatyökyvyttömyyseläke sukupolvenvaihdoseläkkeeksi, jos osatyökyvyttömyyseläke perustuu 1 päivänä tammikuuta 1989 tai sen jälkeen sattuneeseen eläketapahtumaan.

2.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 a — 6 g § sekä 15 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 a § muutettuna 15 päivänä maaliskuuta 1974, 29 päivänä huhtikuuta ja 19 päivänä joulukuuta 1980, 31 päivänä joulukuuta 1985 ja 21 päivänä lokakuuta 1988 annetuilla laeilla (219/74, 294 ja 837/80, 1126/85 ja 870/88), 6 b § muutettuna mainituilla 19 päivänä joulukuuta 1980 ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla, 6 c § muutettuna mainitulla 15 päivänä maaliskuuta 1974 annetulla lailla sekä 5 päivänä helmikuuta 1982, 8 päivänä elokuuta 1986 ja 29 päivänä joulukuuta 1989 annetuilla laeilla (110/82, 605/86 ja 1312/89), 6 d § muutettuna mainituilla 15 päivänä maaliskuuta 1974, 29 päivänä huhtikuuta 1980, 5 päivänä helmikuuta 1982 ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla sekä 21 päivänä toukokuuta 1976 annetulla lailla (414/76), 6 e § 31 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1315/87), 6 f § muutettuna mainituilla 15 päivänä maaliskuuta 1974 ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla sekä 7 päivänä tammikuuta 1977 ja 19 päivänä huhtikuuta 1985 annetuilla laeilla (20/77 ja 328/85), 6 g § muutettuna mainituilla 15 päivänä maaliskuuta 1974 ja 29 päivänä huhtikuuta 1980 annetuilla laeilla ja 15 §:n 2 momentti mainitussa 7 päivänä tammikuuta 1977 annetussa laissa, sekä

muutetaan 15 §:n 1 momentti ja 16 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 15 §:n 1 momentti mainitussa 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa ja 16 §:n 1 momentti 23 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (1028/81), seuraavasti:

15 §

Edellä 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuihin eläketurvakeskuksen, 4 §:ssä tarkoitettuihin eläketurvakeskuksen tai eläkelaitoksen sekä 8 g §:ssä tarkoitettuihin eläkelaitoksen päätöksiin saa hakea muutosta ja päätöksen poistamista siten kuin työntekijäin eläkelaisissa on säädetty.

doseläke- ja luopumiseläketurvasta siten kuin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetussa laissa (/) ja luopumiseläkelaisissa (16/74) on säädetty. Asetuksella voidaan säätää, että maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (1026/81) tarkoitettua maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen tehtävät.

16 §

Tämän lain mukaista vakuutusta hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos. Eläkelaitos huolehtii myös viljelijöiden sukupolvenvaihdos-

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

3.

Laki**työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (663/85), seuraavasti:

8 §

Yhteensovituksessa huomioon otettavat peruseläkkeet ovat seuraavat työ- ja virkasuhteisiin sekä yrittäjätoimintaan perustuvat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet:

10) maatalousyrittäjien eläkelain vähimmäis-

ehtojen mukainen eläke sekä maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (/) mukaisen eläkkeen perusmäärä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 1991.

4.

Laki**rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain 4 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä 7 päivänä tammikuuta 1982 annetun lain (13/82) 4 a §, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1058/82), seuraavasti:

4 a §

Varhaiseläketä ei myönnetä sellaiselle rintamaveteraanille, joka saa lain, asetuksen tai valtioneuvoston päätöksen taikka julkisen eläkesäännön perusteella työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan johdosta myönnettävää työttömyyseläketä tai täyttä työkyvyttömyyseläketä taikka maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (/) mukaista sukupolvenvaihdoseläketä tai luopumiseläkelain (16/74) mukaista luopumiseläketä, eikä sellaiselle rintamaveteraanille, joka saa tai jolla on oikeus saada lain, asetuksen tai

valtioneuvoston päätöksen perusteella työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan johdosta myönnettävää vanhuuseläketä, kuitenkin siten, että jos rintamaveteraanin eläkkeistä osa maksetaan vanhuuseläkkeenä ennen 65 vuoden ikää, tällainen eläke ei estä varhaiseläkkeen myöntämistä. Mitä tässä pykälässä on säädetty, koskee myös rintamaveteraania, joka saa edellä tarkoitettuja eläkkeitä vastaavaa muuta eläketä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

5.

Laki**kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 26 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

26 §

Lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon va-
 kuutetun jatkuvasti saama:

kohdassa mainittujen etuuskien yhteismäärän
 osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

5) maatalousyrittäjien eläkelain (467/69)
 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvai-
 doseläkkeestä annetun lain (/) mukaan
 myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perus-
 määrä kuitenkin siten, että täysimääräisestä
 lisäosasta vähennetään 50 prosenttia siitä 1—5

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

Tässä laissa säädetty markkamäärä vastaa
 virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelu-
 kua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa
 maksettavina olevien kansaneläkkeiden suu-
 ruus on laskettu.

6.

Laki**työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 5 §:n 1 momentin 9
 kohta, sellaisena kuin se on 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (98/90), seuraavasti:

5 §

Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta hen-
 kilöllä:

jien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien
 sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain
 (/) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä;

9) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittä-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

7.

Laki**maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1981 annetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 12 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä tammikuuta 1987 annetussa laissa (36/87), seuraavasti:

12 §

— — — — —
 Jos vuosityöansio 11 §:n ja tämän pykälän mukaisesti laskettuna on pienempi kuin tapaturmavakuutuslain 16 §:n 6 momentissa säädetty markkamäärä, käytetään vuosityöansiona sanottua määrää. Tätä momenttia ei kuitenkaan sovelleta, jos työvahinko on sattunut aikana, jolta maatalousyrittäjällä on oikeus saada maatalousyrittäjien eläkelain tai maata-

lousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (/) mukaista eläkettä taikka sellaista rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista eläkettä, joka perustuu maatalousyrittäjien eläkelaisissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

Helsingissä 5 päivänä lokakuuta 1990

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miittinen*

2.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 a — 6 g § sekä 15 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 a § muutettuna 15 päivänä maaliskuuta 1974, 29 päivänä huhtikuuta ja 19 päivänä joulukuuta 1980, 31 päivänä joulukuuta 1985 ja 21 päivänä lokakuuta 1988 annetuilla laeilla (219/74, 294 ja 837/80, 1126/85 ja 870/88), 6 b § muutettuna mainituilla 19 päivänä joulukuuta 1980 ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla, 6 c § muutettuna mainituilla 15 päivänä maaliskuuta 1974 annetulla lailla sekä 5 päivänä helmikuuta 1982, 8 päivänä elokuuta 1986 ja 29 päivänä joulukuuta 1989 annetuilla laeilla (110/82, 605/86 ja 1312/89), 6 d § muutettuna mainituilla 15 päivänä maaliskuuta 1974, 29 päivänä huhtikuuta 1980, 5 päivänä helmikuuta 1982 ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla sekä 21 päivänä toukokuuta 1976 annetulla lailla (414/76), 6 e § 31 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1315/87), 6 f § muutettuna mainituilla 15 päivänä maaliskuuta 1974 ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla sekä 7 päivänä tammikuuta 1977 ja 19 päivänä huhtikuuta 1985 annetuilla laeilla (20/77 ja 328/85), 6 g § muutettuna mainituilla 15 päivänä maaliskuuta 1974 ja 29 päivänä huhtikuuta 1980 annetuilla laeilla ja 15 §:n 2 momentti mainituissa 7 päivänä tammikuuta 1977 annetussa laissa, sekä

muutetaan 15 §:n 1 momentti ja 16 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 15 §:n 1 momentti mainituissa 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa ja 16 §:n 1 momentti 23 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (1028/81), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 a §

Jos maatalousyrittäjä luovuttaa jatkamiskelpoiseksi katsottavan, kokonaan tai osaksi, kuitenkin vähintään neljäsosalta, omistamansa viljelmän, joka ei ole olennaisesti suurempi kuin maatilalaissa (188/77) tarkoitettu perheviljelmä, 6 b §:ssä tarkoitettulle luovutuksensaajalle ja pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, on hänellä oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä edellyttäen:

(Kumotaan)

1) että hän vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen luovutusta on:

a) viljelmällä asuen harjoittanut maataloutta 1 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla; ja

b) saanut tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta ottaen huomioon sen laatu ja laajuus toimeentulostaan ainakin puolet tai, jos näin ei ole tapahtunut, sellaisena vuotena, jona hänen toimeentulostaan on kertynyt tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta vähemmän kuin puolet, hänen muut kuin tästä yrittäjätoi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

minnastaan saamansa tulot eivät ole samana vuotena ylittäneet 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa säädetyn vuositulon vähimmäismäärää kerrottuna luvulla 7.

2) että hän luovutuksen tapahtuessa on täyttänyt 60 mutta ei 65 vuotta, kuitenkin niin, että naispuoliseen eläkkeenhakijaan sovelletaan 60 vuoden ikärajan asemesta 55 vuoden ikärajaa;

3) että hän luovutuksen tapahtuessa ei saa kansaneläkelain (347/56) mukaista työttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

4) että hänelle voitaisiin myöntää maatilalain mukaista lainaa ottamalla kohtuullisen käyvän hinnan mukaisesti varallisuutensa huomioon:

a) luovutettavasta viljelmästä 6 b §:n 5 momentin 2 kohdan perusteella pidätettävä tai yhden vuoden aikana ennen luovutusta pidätetty alue taikka saman momentin 3 kohdan mukaan itselle pidätettävä metsämaa;

b) maatalousyrittäjän tai hänen aviopuolisonsa muu kuin luovutettavaan viljelmään kuuluva maatila tai muu kiinteistö, ei kuitenkaan asuntotonttia, jolla on maatalousyrittäjän asunto; ja

c) maatalousyrittäjän tai hänen aviopuolisonsa asunto-osakkeet, ei kuitenkaan niitä, jotka oikeuttavat hänen tai hänen perheensä vakinaiseksi asunnoksi tarkoitetun huoneiston hallintaan; ja

5) että hän on luovuttanut viljelmän vuoden 1973 jälkeen, mutta ennen vuotta 1991.

Maatalousyrittäjän aviopuolisolla, joka täyttää muut 1 momentissa mainitut eläkkeen saamisen edellytykset, on oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä, vaikka hänellä ei ole omistusoikeutta luovutettavaan viljelmään. Aviopuoliso on rinnastetaan maatalousyrittäjän leski, jos luovutettava viljelmä kuuluu omaisuuden, johon leskellä on avio-oikeus. Tällöin pidetään 1 momentissa tarkoitettuna luovutuksena myös lesken ja perillisen välistä ositusta, jossa luovutuksensaaja saa omistukseensa sanotun viljelmän.

Sukupolvenvaihdoseläkettä voidaan myöntää maatalousyrittäjälle, joka ei täytä 1 momentin 1 kohdassa säädettyä viljelmällä asuminen koskevaa edellytystä, jos siihen on erityisiä syitä. Sanotun kohdan maatalouden harjoittamista koskevan säännöksen estämättä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

voidaan viljelmän pellot vuokrata luovutuksen-saajalle enintään yhdeksi vuodeksi välittömästi ennen luovutusta.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, on myös sellaisella vuonna 1934 tai sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä, joka sanotussa momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä. Vastaava oikeus on myös vuonna 1935—1938 syntyneellä maatalousyrittäjällä, jos hänen vuonna 1934 tai aikaisemmin syntynyt aviopuolisonsa on oikeutettu sukupolvenvaihdoseläkkeeseen tai jos tämä tultuaan oikeutetuksi sukupolvenvaihdoseläkkeeseen ja sen kalenterivuoden päätyttyä, jona eläkkeenhakija täytti 50 vuotta, kuollut tai alkanut saada 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua eläkettä. Vuonna 1935—1938 syntyneelle maatalousyrittäjälle ei kuitenkaan makseta eläkettä ajalta ennen 55 vuoden täyttämistä. Luovutuksen tapahtuessa vuonna 1990 sovelletaan vuosiluvun 1934 sijasta vuosilukua 1935 sekä vuosilukujen 1935—1938 sijasta vuosilukuja 1936—1939.

6 b §

Jatkamiskelpoisena pidetään viljelmää, jos sillä on peltoa viljelmän sijaitessa maatilalain 67 §:ssä mainitulla ensimmäisellä tai toisella vyöhykkeellä taikka Ahvennamaan maakunnassa 5 hehtaaria, sen sijaitessa mainitussa pykälässä tarkoitettulla kolmannella vyöhykkeellä 6 hehtaaria ja neljännellä 8 hehtaaria sekä metsämaata niin paljon, että metsän tuotto verotuksessa noudatettavien perusteiden mukaan säännönmukaisessa kasvukunnossa on vähintään 85 kuutiometriä vuodessa. Jos viljelmällä on peltoa tai metsämaata edellä mainittua määrää vähemmän, pelto ja metsämaa voivat korvata toisiaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Enontekiön, Inarin, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Salan, Savukosken, Sodankylän, Utsjoen, Houtskarın, Iniön, Brändön, Kumlingen, Kökarin tai Hailuodon kunnissa sijaitsevaa viljelmää pidetään kuitenkin jatkamiskelpoisena, kun sillä on peltoa 4 hehtaaria. Lisäksi viljelmän rakennusten tulee täyttää kooltaan ja kunnoltaan maatilahallituksen asettamat vaatimukset. Edellä 1 momentissa tarkoitettuja viljelmän

(Kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

pinta-alaa koskevia vaatimuksia voidaan alen-
taa, jos viljelmän peltojen sijainti ja laatu, sen
rakennukset tai muut tuotantoedellytykset ovat
tavanomaista huomattavasti paremmat, jos
luovutuksensaajalla on maataloudellinen am-
mattikoulutus tai jos viljelmällä harjoitetaan
erikoistuotantoa. Niin ikään saadaan vaati-
muksia pinta-aloista korottaa, jos viljelmän
tuotantoedellytykset ovat tavanomaista huo-
mattavasti huonommat. Alentamisen ja korotta-
misen edellytyksistä säädetään tarkemmin ase-
tuksella.

Luovutettavan viljelmän on oltava jatkamis-
kelpoinen luovutushetkellä ja ainakin viimeisen
vuoden sitä ennen. Viljelmän jatkamiskelpoi-
suutta harkittaessa otetaan myös huomioon
sellainen ammattimainen kalastustoiminta ja
porotalous, josta luovutaan luovutuksensaajan
hyväksi samalla kertaa kuin viljelmästä, sekä
luovutuksensaajan tai hänen aviopuolisonsa ai-
nakin yhden vuoden ennen luovutushetkeä
omistama viljelmä, joka maatilalain mukaisesti
soveltuu luovutuksen kohteena olevaan viljel-
mään lisäalueeksi.

Jatkamiskelpoisuuteen vaikuttavana ei kui-
tenkaan pidetä aluetta, joka on hankittu viljel-
mään viimeisen vuoden aikana ennen luovutus-
ta. Jos viljelmä luovutetaan usemmalle kuin
yhdele luovutuksensaajalle, jotka eivät ole
aviopuolisoita, on viljelmän jatkamiskelpoi-
suutta ratkaistaessa edellä 1 momentissa tar-
koitettuja arviointiperusteita korotettava luov-
utuksensaajan lukua vastaavasti.

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edelly-
tyksenä on, että viljelmä luovutetaan kokonai-
suudessaan luovutuksensaajalle. Eläkkeen saa-
misen edellytyksenä on lisäksi, että luovutuk-
sensaaja ei yksin tai yhdessä aviopuolionsa
kanssa taikka luovutuksensaajan aviopuoliso
yksin omista enempää kuin puolet viljelmästä.
Jos luovutuksensaajia on useita, lasketaan
edellä mainittua säännöstä sovellettaessa luov-
utuksensaajien ja aviopuolisoiden osuudet yh-
teen. Luovuttajalla on kuitenkin oikeus, jollei
toimenpide häiritse viljelmän tarkoituksenmu-
kaista maatalataloudellista käyttöä, pidättää
viljelmästä

1) itselleen ja kullekin rintaperilliselleen sekä
otto- ja kasvattilapselleen kohtuullisen kokoi-
nen tontti vakinaisen tai vapaa-ajan asunnon
rakentamista varten;

2) itselleen tai toiselle alue, jolla on huomattava

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tavasti suurempi arvo käytettynä muuhun kuin maatilataloudellisiin tarkoituksiin; ja

3) itselleen tai rintaperillisilleen sellainen osa viljelmän tavanomaista huomattavasti suuremmasta metsämaasta, jonka pidättäminen ei ole esteenä maatilalaissa tarkoitetun lainan myöntämiselle luovutuksensaajalle.

Oikeutta sukupolvenvaihdoseläkkeeseen ei ole, jos luovutettava viljelmä on pirstottu siten, että luovutuksensaaja ei voisi maatilalain 4 ja 5 §:n säännökset huomioon ottaen saada maatilalain mukaista lainaa.

Luovutuksensaajan tulee olla luovuttajan tai tämän aviopuolison rintaperillinen, joka ikänsä, terveydentilansa, ammattitaitonsa ja muiden ominaisuuksiensa puolesta voidaan katsoa sopivaksi harjoittamaan maatilataloutta viljelmällä. Jollei tällaista sukulaista ole tai tämä ei muusta syystä tule luovutuksensaajana kysymykseen, voidaan luovutuksensaajaksi hyväksyä edellä mainitut vaatimukset täyttävä muu henkilö. Luovutuksensaajaksi ei kuitenkaan hyväksytä henkilöä, joka ammattinsa, muun varallisuutensa kuin luovutettavan viljelmän tai tulojensa puolesta ei voi saada maatilalain mukaista sisarosuuslainaa.

Määriteltäessä 5 momentissa ja 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja omistusosuuksia ei viljelmään katsota kuuluvaksi aluetta, jonka luovutuksensaaja omistaa yksin tai yhdessä muun henkilön kuin luopujan tai tämän aviopuolison kanssa ja joka ei ole aikaisemmin ollut luopujan tai tämän aviopuolison omistuksessa.

6 c §

Sukupolvenvaihdoseläkkeenä maksetaan perusmäärä ja täydennyosa. Perusmäärä on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka maatalousyrittäjälle olisi myönnetty, jos hänellä viljelmän hallinnan siirtymishetkellä olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Sen suurutta määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon sellaista oikeutta eläkkeeseen, joka perustuu maatalousyrittäjän työ- tai virkasuhteeseen taikka muuhun kuin tässä laissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan. Täydennysoisa on yhtä suuri kuin kansaneläkkeen pohjaosan ja yksinäiselle henkilölle toisessa kuntaryhmässä maksettavan kansaneläkkeen lisäosan yhteenlaskettu määrä sukupolvenvaihdoseläkkeen alkamis-

(Kumotaan)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

vuoden ensimmäisenä päivänä. Kansaneläkkeen lisäosaan vaikuttavana etuutena otetaan tällöin huomioon ainoastaan edellä mainittu perusmäärä kansaneläkelain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Jos myös maatalousyrittäjän aviopuolisolla on oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä, alennetaan täydennysosaa 16 prosenttia.

Siltä ajalta, jolta sukupolvenvaihdoseläkettä maksetaan, ei sen saajalla ole oikeutta saada muuta eläkettä tässä laissa tarkoitettuna yrittäjätoimintansa perusteella. Määrättäessä perhe-eläkkeen suuruutta sukupolvenvaihdoseläkkeen saajan jälkeen katsotaan kuitenkin, että edunjättäjällä oli kuolinhetkellään tässä laissa tarkoitettuna yrittäjätoimintansa perusteella oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärän suuruista täyttä työkyvyttömyyseläkettä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen tai osa-aika-eläkkeen saajalle myönnetään sukupolvenvaihdoseläke, lakkautetaan työkyvyttömyyseläke tai osa-aika-eläke lähinnä seuraavasta mahdollisesta erääntymispäivästä siltä osin kuin eläke perustuu tässä laissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan. Ne lakkautettavan työkyvyttömyyseläkkeen tai osa-aika-eläkkeen erät, jotka on maksettu sukupolvenvaihdoseläkkeen alkamisen jälkeen, katsotaan sukupolvenvaihdoseläkkeen osasuorituksiksi.

Sukupolvenvaihdoseläkettä ei pidetä sellaisena eläkkeenä, jonka saaminen estää eläkeoikeuden syntymisen työ- ja virkasuhteen taikka muun kuin tässä laissa tarkoitettuna yrittäjätoiminnan perusteella.

Perusmäärää laskettaessa ei sovelleta, mitä jäljempänä 8 i §:n 3 momentissa on säädetty. Mitä työntekijäin eläkelain 7 c, 8 ja 8 a §:ssä on säädetty, sovelletaan eläkkeen perusmäärään mutta ei sen täydennysosaan.

Sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärästä ja sukupolvenvaihdoseläkkeen saajasta on jäljempänä säädettyin poikkeuksin muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on säädetty.

6 d §

Sukupolvenvaihdoseläkettä suoritetaan viljelmän hallinnan siirtymisestä, ei kuitenkaan ennen kuin eläkkeensaaja on lopettanut maatalouden harjoittamisen ja luovutuksensaaja on alkanut täyttää 6 f §:ssä tarkoitettua sitoumus-

(Kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

taan. Eläkettä ei kuitenkaan makseta vuotta pitemmältä ajalta ennen eläkkeen hakemista eikä vajaalta kalenterikuukaudelta. Eläkkeensaajan täyttäessä 65 vuotta lakkaa sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa ja perusmäärä muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetään kansaneläkelain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten mukainen työttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työkyvyttömyyseläke tai varhennettu vanhuuseläke, sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa lakkautetaan lähinnä seuraavasta mahdollisesta erääntymispäivästä sen jälkeen, kun ilmoitus eläkkeen myöntämisestä on saapunut eläkelaitokselle. Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetty edellä tarkoitettu eläke lakkaa, aloitetaan täydennysosan maksaminen uudelleen eläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

Tämän lain 6 c §:n 1 momentin viimeissä virkkeessä tarkoitettu alennus poistetaan puolison kuolemaa seuraavan kuukauden alusta.

Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saaja ryhtyy harjoittamaan maataloutta 1 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla, lakkautetaan eläke. Mikäli rikkomus on lievä tai on olemassa muu erityinen syy, voidaan eläke lakkauttaa osaksi tai määräajaksi taikka päättää, että eläke maksetaan entisen suuruisena. Eläke voidaan lakkauttaa tai sitä alentaa siitä, kun lakkauttamisen aiheuttavaan toimintaan ryhdyttiin.

6 e §

Maatalouspiirin on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä,

(Kumotaan)

1) onko 6 a §:ssä tarkoitettua viljelmää pidettävä sellaisena jatkamiskelpoisena viljelmänä, joka ei ole perheviljelmää olennaisesti suurempi, ja onko luovuttaja 6 a §:n 1 momentin 4 kohdassa mainituin edellytyksin oikeutettu maatilalain mukaiseen lainaan;

2) onko luovuttajalla katsottava olevan oikeus pidättää viljelmästä 6 b §:n 5 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettu alue, onko viljelmää 6 b §:n 6 momentissa mainituin tavoin pirstotettu ja täyttääkö luovutuksensaaja sanotun pykälän 7 momentissa tarkoitettut edellytykset; sekä

3) ovatko muutkin 6 a ja 6 b §:ssä säädetyt

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytykset olemassa.

Jos eläkelaitos katsoo, että maatalouspiiri on lausunnonsaan 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettujen eläkkeen saamisen edellytysten osalta soveltanut lakia ilmeisen väärin tai että asia on sanotulta osin selvästi tulkinnanvarainen, eläkelaitoksen tulee alistaa eläkehakemuksesta annettu lausunto maatilahallitukselle.

Maatalouspiirin ja maatilahallituksen lausuntoon sisältyvään ratkaisuun, jonka mukaan 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuja eläkkeen saamisen edellytyksiä ei ole olemassa, haetaan muutosta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Muuhun maatalouspiiriin tai maatilahallituksen tämän lain nojalla antamaan ratkaisuun ei saa hakea muutosta valittamalla.

Eläkelaitoksella, eläkelautakunnalla ja vakuutusosastoilla ei ole oikeutta poiketa ratkaisussaan maatalouspiirin tai maatilahallituksen lausunnosta siltä osin kuin se koskee 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä.

Tämän lain mukaan maatalouspiirille ja maatilahallitukselle kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asetuksella.

6 f §

Jollei sukupolvenvaihdoseläkettä ole haettu vuoden kuluessa viljelmän hallinnan siirtymisestä, on oikeus eläkkeen saamiseen menetetty. Erityisestä syystä voidaan eläke kuitenkin myöntää myöhästyneenkin hakemuksen perusteella.

(Kumotaan)

Haettaessa sukupolvenvaihdoseläkettä on eläkehakemukseen liitettävä luovutuksensaajan sitoumus, jossa hän velvoittautuu, mikäli eläke myönnetään, pitämään luovutetun viljelmän pirstomattomana omistuksessaan sekä viljelmällä asuen ja itse työhön osallistuen harjoittamaan sillä maataloutta vähintään viiden vuoden ajan eläkkeen alkamisesta. Jos luovutuksensaajia on useampia kuin yksi ja nämä eivät ole aviopuolisoita, katsotaan heidän täyttävän asumista koskevan ehdon, jos yksi luovutuksensaajista asuu viljelmällä ja muut luovutuksensaajat sellaisella etäisyydellä siitä, että heillä on mahdollisuus osallistua viljelmän työhön. Luovutuksensaajalla on oikeus keskeyttää sitoumuksensa täyttäminen asevelvollisuutensa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

suorittamisen, maataloudellisten ammattiopintojen tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi. Tällaisen esteen kestäessä vuotta pitemmän ajan eläkelaitoksen on pidennettävä sitoumus-aikaa vastaavalla ajalla, jollei luovutuksensaaja osoita, että hän itse, hänen aviopuolisonsa tai toinen luovutuksensaaja täyttää sitoumuksen velvoitteet.

Mitä 6 §:n 4 momentissa on säädetty, ei sovelleta ratkaistaessa 2 momentin mukaisesti, onko luovutuksensaajan katsottava harjoittavan itse työhön osallistuen maataloutta.

Jollei luovutuksensaaja täytä 2 momentissa tarkoitettua sitoumustaan eikä tämä johdu hyväksyttävästä syystä, on eläkelaitoksen veloitettava luovutuksensaaja korvaamaan eläkelaitokselle sukupolvenvaihdoseläkkeen pääoma-arvo, joka määrätään sosiaali- ja tarveystministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Eri-tyisestä syystä eläkelaitos voi kuitenkin päättää, että eläkkeen pääoma-arvo jätetään osaksi tai kokonaan luovutuksensaajalta perimättä. Pääoma-arvosta on maksettava kymmenen prosentoinen vuotuinen korko eläkelaitoksen päätöksen antamisesta lukien. Eläkelaitoksen lainvoimainen päätös pääoma-arvon korvamisesta korkoineen saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoiman saanut tuomio.

Maataloustoimiston ja maataloustalokunnan asiana on eläkelaitoksen ohella valvoa, että sukupolvenvaihdoseläkkeen saaja pidättyy tässä laissa edellytetyllä tavalla maatalouden harjoittamisesta ja että luovutuksensaaja täyttää 2 momentissa tarkoitettun sitoumuksensa.

6 g §

Sukupolvenvaihdoseläkettä koskeva hakemus voidaan käsitellä ja eläke myöntää ehdollisena pitäen perusteena viljelmän luovutusta koskevan kauppa- ja muun luovutuskirjan luonnosta, jonka eläkkeen hakija ja luovutuksensaaja ovat allekirjoittaneet. Eläkkeen suorittamisen edellytyksenä on kuitenkin, että kauppa tai muu luovutus tapahtuu luonnoksessa mainituin ehdoin ja että eläkelaitokselle toimitetaan luovutuskirja tai sen virallisesti oikeaksi todistettu jäljennös.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ehdollinen päätös raukeaa, jos luonnosta vastaava luovutuskirjaa tai sen jäljennöstä ei ole toimitettu

(Kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

eläkelaitokselle kuuden kuukauden kuluessa päätöksen antamisesta.

Myönnettäessä eläkettä tämän pykälän säännösten nojalla pidetään eläkkeen suuruuden määrittämistä varten eläkkeen alkamisajankoh- tana sen kalenterikuukauden alkua, jonka ai- kana ehdollinen päätös annetaan.

Sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalla on oi- keus saada eläkelaitokselta sitova ennakkopäätös siitä, aiheuttaako hänen suunnittelemansa toimenpide eläkkeen lakkauttamisen 6 d §:n 5 momentin mukaan. Luovutuksensaajalle on samoin pyynnöstä annettava ennakkopäätös siitä, onko hänen aikomansa menettely katsot- tava 6 f §:ssä tarkoitetuksi sitoumuksen kes- keyttämiseksi tai täyttämättä jättämiseksi ja mitä seuraamuksia menettely sanotun säännök- sen mukaan aiheuttaa.

15 §

Edellä 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuihin eläketurvakeskuksen, 4 §:ssä tarkoitettuihin eläketurvakeskuksen tai eläkelaitoksen päätök- siin sekä 6 f, 6 g ja 8 g §:ssä tarkoitettuihin eläkelaitoksen päätöksiin saa hakea muutosta ja päätöksen poistamista saa hakea siten kuin työntekijäin eläkelaisissa on säädetty.

Jos eläkehakemus on hylätty sillä perusteel- la, että 6 c §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä ei ole olemassa, ei päätökseen saa hakea muutosta.

15 §

Edellä 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuihin eläketurvakeskuksen, 4 §:ssä tarkoitettuihin eläketurvakeskuksen tai eläkelaitoksen sekä 8 g §:ssä tarkoitettuihin eläkelaitoksen päätök- siin saa hakea muutosta ja päätöksen poista- mista siten kuin työntekijäin eläkelaisissa on säädetty.

(2 mom. kumotaan)

16 §

Tämän lain mukaista vakuutusta hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos. Eläkelaitos huolehtii myös viljelijöiden luopumiseläketur- vasta siten kuin luopumiseläkelaisissa (16/74) on säädetty. Jos asetuksella säädetään, voi maata- lousyrittäjien eläkelaitos hoitaa myös maata- lousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (1026/ 81) tarkoitettujen maatalousyrittäjien tapaturma- vakuutuslaitoksen tehtävät.

16 §

Tämän lain mukaista vakuutusta hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos. Eläkelaitos huolehtii myös viljelijöiden *sukupolvenvaihdoseläke-* ja luopumiseläketurvasta siten kuin *maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkes- tä annetussa laissa (/)* ja luopumiselä- kelaisissa (16/74) on säädetty. Asetuksella voi- daan säätää, että maatalousyrittäjien eläkelai- tos hoitaa myös maatalousyrittäjien tapatur- mavakuutuslaissa (1026/81) tarkoitettujen maata- lousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen teh- tävät.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199.

3.

Laki
työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (663/85), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Yhteensovituksessa huomioon otettavat peruseläkkeet ovat seuraavat työ- ja virkasuhteisiin sekä yrittäjätoimintaan perustuvat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet:
-----

10) maatalousyrittäjien eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke;

10) maatalousyrittäjien eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke *sekä maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (/) mukaisen eläkkeen perusmäärä;*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1991.

4.

Laki
rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä 7 päivänä tammikuuta 1982 annetun lain (13/82) 4 a §, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1058/82), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 a §

4 a §

Varhaiseläkettä ei myönnetä sellaiselle rintamaveteraanille, joka saa lain, asetuksen tai valtioneuvoston päätöksen taikka julkisen eläkesäännön perusteella työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan johdosta myönnettävää työttömyyseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä taikka maatalousyrittäjien elä-

Varhaiseläkettä ei myönnetä sellaiselle rintamaveteraanille, joka saa lain, asetuksen tai valtioneuvoston päätöksen taikka julkisen eläkesäännön perusteella työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan johdosta myönnettävää työttömyyseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä taikka maatalousyrittäjien elä-

Voimassa oleva laki

kelain (467/69) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä, eikä sellaiselle rintamaveteraanille, joka saa tai jolla on oikeus saada lain, asetuksen tai valtioneuvoston päätöksen perusteella työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan johdosta myönnettävää vanhuuseläkettä, kuitenkin siten, että, jos rintamaveteraanin eläkkeistä osa maksetaan vanhuuseläkkeenä ennen 65 vuoden ikää, tällainen eläke ei estä varhaiseläkkeen myöntämistä. Mitä tässä pykälässä on säädetty, koskee myös rintamaveteraania, joka saa edellä tarkoitettuja eläkkeitä vastaavaa muuta eläkettä.

Ehdotus

kelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (/) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä tai luopumiseläkelain (16/74) mukaista luopumiseläkettä, eikä sellaiselle rintamaveteraanille, joka saa tai jolla on oikeus saada lain, asetuksen tai valtioneuvoston päätöksen perusteella työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan johdosta myönnettävää vanhuuseläkettä, kuitenkin siten, että jos rintamaveteraanin eläkkeistä osa maksetaan vanhuuseläkkeenä ennen 65 vuoden ikää, tällainen eläke ei estä varhaiseläkkeen myöntämistä. Mitä tässä pykälässä on säädetty, koskee myös rintamaveteraania, joka saa edellä tarkoitettuja eläkkeitä vastaavaa muuta eläkettä.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä
kuuta 199 .

5.

L a k i**kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 26 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

26 §

Lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon va-
kuutetun jatkuvasti saama:

5) maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 a §:n mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärää kuitenkin siten, että täysimääräisestä lisäosasta vähennetään 50 prosenttia siitä 1—5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

5) maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (/) mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärää kuitenkin siten, että täysimääräisestä lisäosasta vähennetään 50 prosenttia siitä 1—5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä
kuuta 199 .

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Tässä laissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

6.

Laki**työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 5 §:n 1 momentin 9 kohta, sellaisena kuin se on 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (98/90), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

Työttömyyspäivärahaoikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöillä:

9) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä;

9) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (/) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä;

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

7.

Laki**maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1981 annetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 12 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä tammikuuta 1987 annetussa laissa (36/87), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12 §

Jos vuosityöansio 11 §:n ja tämän pykälän mukaisesti laskettuna on pienempi kuin tapaturmavakuutuslain 16 §:n 6 momentissa sää-

Jos vuosityöansio 11 §:n ja tämän pykälän mukaisesti laskettuna on pienempi kuin tapaturmavakuutuslain 16 §:n 6 momentissa sää-

Voimassa oleva laki

detty markkamäärä, käytetään vuosityöansiona sanottua määrää. Tätä momenttia ei kuitenkaan sovelleta, jos työvahinko on sattunut aikana, jolta maatalousyrittäjällä on oikeus saada maatalousyrittäjien eläkelain mukaista eläkettä taikka sellaista rintamaveteraanien varhaiseläkelain (13/82) mukaista eläkettä, joka perustuu maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan.

Ehdotus

detty markkamäärä, käytetään vuosityöansiona sanottua määrää. Tätä momenttia ei kuitenkaan sovelleta, jos työvahinko on sattunut aikana, jolta maatalousyrittäjällä on oikeus saada maatalousyrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (/) mukaista eläkettä taikka sellaista rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista eläkettä, joka perustuu maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .